

חוברת

דף השבוע

מסכת נדרים חוברת טז

דף ס"ג

קונטרס מלא מראי מקומות חשובות על כל דף ודף
כדי לסייע את הלומדים החשובים של מסגרת 'דף השבוע'

ויש בה חמשה חלקים:

- א **עזר ללימוד הר"ן** - להדגיש החלק שבדברי הר"ן שהם פירוש על הגמ'.
- ב **קושיות פשוטות** - ליישב קושיות פשוטות אשר יתקשה בהם הלומד.
- ג **עומק הדף** - להעמיק קצת בגמ' ובפירוש הר"ן על פי גדולי המפרשים.
- ד **הלכות הדף** - נידונים חשובים בהלכה היוצאים מלימוד הגמ'.
- ה **סוגיית הדף** - בכל דף נערכה סוגיא שלימה אחת עם העתקת מראי מקומות.

סיכום על החלקים שבר"ן שהם פלפול ולא פירוש:

דף סב.

ד"ה אי הכי

הר"ן כתב, שמה שמבואר בגמ' דלעשיר גדול כר' טרפון אין לפטור עצמו בכבוד תורתו, זהו רק בדבר שראוי להתחייב בו, [לפי דעת הרואים], אבל בדבר שאינו ראוי להחייב בו, מותר לפטור עצמו בכבוד תורתו, עיי"ש.

דף סב:

ד"ה עבדא דנורא

הר"ן הקשה, היאך מותר לומר 'עבדא דנורא אנא', הא לכא' זה נחשב כמודה בע"ז, עיי"ש מה שתירץ.

ד"ה ומקשו הכא

הר"ן האריך לבאר, מאי שנא דלשון 'עד הגשמים' משמע ירידה ממש, ואילו לשון 'עד הגשם' משמע עז זמן ירידה, ולא ירידה ממש, עיי"ש שכתב יסוד חשוב כדי לבאר הענין.

דף סג.

ד"ה כמאן אזלא

הר"ן הקשה, היאך אמר רשב"ג בברייתא גשמים שירדו ז' ימים זה אחר זה אתה מונה להם רביעה ראשונה ושניה, הא שית רשב"ג במתני' היא שהעיקר תלוי בזמן ירידת גשמים, ולא בירידת גשמים ממש, עיי"ש.

ד"ה ההוא דאמר עד הגשמים

הר"ן הביא בשם אחרים לבאר דברי ר' זירא וכל המשך הסוגיא באופן חדש, עיי"ש.

ד"ה מתני' קונם יין שאני טועם

הר"ן הביא בשם הרשב"א, שהאומר 'שנה אחת', ונתעברה השנה, אין חודש העיבור בכלל, ואפילו אמר 'שנה אחת מיום זה' אין חודש העיבור בכלל. אולם הר"ן עצמו חולק על הרשב"א בזה, ומסיק, שבב' הציורים הנ"ל חודש העיבור נכלל בנדר, עיי"ש.

דף סג:

ד"ה עד ראש חודש

הר"ן הביא שיש גורסים במתני' (סג.) 'עד סוף אדר עד סוף אדר שני', ובאר הסברא לגירסא זו.

ד"ה אלמא סתמא דאדר

הר"ן ביאר סוגיית הגמ' לפי הגירסא השניה המובא בר"ן לעיל.

ד"ה מכלל דברישא

הר"ן ביאר סוגיית הגמ' לפי הגירסא השניה המובא בר"ן לעיל.

ד"ה ולענין הלכה

הר"ן מסיק לדינא, דסתם אדר משמע אדר א', והוסיף, שיש בזה נפק"מ לענין כתיבת שטרות, עיי"ש.

ד"ה ולענין הלכה כתב הרמב"ן

הר"ן הביא מחלוקת ראשונים לגבי הא דקתני במתני' דהנודר מיין לא נתכוין לאוסרו בליל פסח, והנודר שום לא נתכוין לאוסרו בליל שבת, דהרמב"ן סובר דרבנן פליגי ע"ז, ולדינא קיי"ל כרבנן, אולם הרא"ה סובר דלא פליגי רבנן ע"ז, ולדינא קיי"ל כמתני', עיי"ש.

דף סד.

ד"ה אמרו לו אם כן אין נדרים

הר"ן כתב, שאע"פ שאין פותחין בכבוד המקום, מ"מ פותחין בכבוד מצוה אחת, משום דמצוה אחת לא חמירא לאינשי כולי האי כמו כבוד המקום, עיי"ש.

ד"ה ירושלמי

הר"ן הביא בשם הירושלמי, שאין פותחין בכבוד רבו, דדומה לכבוד המקום, עיי"ש.

דף סד:

ד"ה ורבא אמר

הר"ן הקשה, לפי רבא דהטעם דאין פותחין בכבוד המקום הוא משום שא"כ אין נדרים נשאלים לחכם, לפי"ז אמאי פותחין בכבוד אביו ואמו, הא גם בזה שייך חשש הנ"ל, עיי"ש מה שתירץ הר"ן. עוד הביא הר"ן ב' מהלכים בביאור מחלוקת אביי ורבא, עיי"ש.

דף סה.

ד"ה תניא

הר"ן הביא ב' צדדים בטעם הדבר שהמודר הנאה מחבירו אין מתירין לו אלא בפניו, וכתב הר"ן, שיש נפק"מ בין הצדדים, לגבי מי שנדר שלא לצורך חבירו, אם מתירין לו שלא בפניו או לא. עוד הביא הר"ן מחלוקת הראשונים לענין בדיעבד, אם התירו לו שלא בפניו אם מועיל או לא, עיי"ש.

דף סה:

ד"ה תנא

הקשה הר"ן, למה לא אמרי' גם בסיפא גבי כעורה והרי היא נאה שנחשב כתולה נדרו בדבר, עיי"ש שהביא ב' מהלכים ליישב.

ד"ה מתני' ועוד אמר ר"מ

הקשה הר"ן, מאי שנא דפותחין באיסורים הנזכרים במתני', אבל אין פותחין בהא ד'כל הנודר נקרא רשע' (כב.), עיי"ש מה שתירץ.

ד"ה ומדאמר' הכא

הר"ן הביא ראייה מסוגיין, דמטלטלי לא משתעבדי לכתובה אפילו מנכסי הבעל עצמו, עיי"ש.

דף סג.

גמ', מיתביה וכו'

קושיא:

קושיית הגמ' צ"ב, דבלא ר' זירא יש להקשות סתירה בין רשב"ג דברייתא דאמר 'גשמים שירדו ז' ימים' לרשב"ג דמתני' (סב): דסובר שא"צ ירדת גשמים ממש, אלא זמן ירדת גשמים.

תירוץ:

כבר הרגיש הר"ן (ד"ה כמאן) בקושיא זו, ותירץ, דבלא ר' זירא י"ל דרשב"ג דברייתא לדבריהם דרבנן קאמר, אבל לפי ר' זירא א"א לומר כן, דלשיטתו גם רבנן מודו במי שאמר 'עד הגשם' שא"צ גשמים ממש. אולם יש לציין, שמצינו עוד מהלכים ליישב הקושיא, עי' ברא"ש (ד"ה כמאן), תוס' (ד"ה אמרי'), יפה עינים (ד"ה הבכירה), ובנדרי זרזין (ד"ה דאמרי').

גמ', כמאן כר' יוסי

קושיא:

יש לעיין, למה נקטה הגמ' בס"ד דאירי במי שאמר בלשון 'עד הגשם' ולא במי שאמר 'עד הגשמים'.

תירוץ:

כבר הרגיש הר"ן (ד"ה כמאן) בקושיא זו, ותירץ, דהכי הוה אורחיהו דאינשי, לדבר בלשון 'הגשם', אולם יש לציין, שמצינו עוד כמה מהלכים ליישב הקושיא, עי' ברא"ש (ד"ה ואמרי'), תוס' (ד"ה ואמרי'), הגה' רא"מ (ד"ה ההוא), ורש"ש (לר"ן שם).

גמ', הא דלא ידע

קושיא:

הקשה הרש"ש (ד"ה הא דלא), אם מתני' מיירי במי שלא ידע דמעברא שתא, א"כ ברישא למה נאסר בעיבור שנה, הא לא נתכוין לזה כיון דלא ידע דמעברא שתא.

תירוץ:

הרש"ש (שם) תירץ, שמשמעות לשון 'שנה' היא לכל השנה, כולל עיבור שנה, ולכן אף אם לא ידע דמעברא שתא מ"מ הרי נכלל בלשונו גם עיבור שנה, ולא דמי לאדר, שאפשר לפרש הלשון בשני דרכים, או אדר ראשון או אדר שני. [וע"ע בשלמי נדרים (ד"ה ועיין) שתירץ באופן אחר].

ר"ן (ד"ה קונם), דאפי' בנדר שנה אחת סתם אסור בעיבורה

קושיא:

הקשה הרש"ן (יו"ד סי' רכ ס"ק טו), שהר"ן כאן סותר מש"כ לעיל (סא. ד"ה ושמע), שאם אומר 'שנה אחת' אין חודש העיבור בכלל.

תירוץ:

הבית מאיר (יו"ד שם סעי' ז) כתב, שע"כ צ"ל שהר"ן חזר בו מדבריו דלעיל, דשם נקט כדעת הרשב"א, וכאן חזר הר"ן מזה וחולק על דעת הרשב"א. [וע"ע בש"ך (שם), ובהגה' רא"מ (לר"ן ד"ה ואני) שתירצו בדרכים אחרים].

ר"ן (ד"ה אין היחידים), תלמידי חכמים המתעניין ומתפללין על הגשמים

קושיא:

יש לעיין, למה נקראו תלמידי חכמים בשם 'יחידים'.

תירוץ:

הרא"ש (ד"ה היחידים) פירש, שהוא משום ש'תלמידי חכמים מיוחדים במעשיהם'. [וע"ע בתפארת ציון (ד"ה היחידים), ובתוס' יו"ט (למשניות תענית, פ"א מי"ד), ובספר רפדוני בתפוחים (אות קל) שביארו הענין בדרכים אחרים].

דף סג:

משנה, קונם שום כו', אינו אסור אלא עד לילי שבת

קושיא:

הקשה המהרש"ל בים של שלמה (ב"ק פב.), דמלשון המשנה משמע דמצות אכילת שום היא בליל שבת, ואולם בגמ' ב"ק (פב.) משמע דמצותה בערב שבת.

תירוץ:

תירץ המהרש"ל, דצ"ל דלשון הגמ' בב"ק 'ערב שבת' לאו דוקא הוא, ובאמת הכוונה לליל שבת. וכן מפורש ברמב"ם בפירוש המשניות (נדים ח, ו), שמצותה בליל שבת. [וע"ע במג"א (ריש סי' רפ), שנקט שמצותה היא בין בערב שבת ובין בליל שבת].

משנה, כור של חטין ושתי חביות של יין

קושיא:

יש לעיין, למה נקטה המשנה 'כור אחד' לענין חטין, ואילו לענין יין נקטה המשנה 'שתי חביות'.

תירוץ:

בספר הון עשיר (למשניות, כאן) תירץ, שמצינו לפעמים שחז"ל אמרו איזה דין מפני שכך אירע מעשה שהיה, ולכן נקטו פרטי המעשה כפי המציאות שאירע.

משנה, הרי זה יכול להפר את נדרו

קושיא:

התוס' יו"ט (למשניות, כאן) העיר, למה נקטה המשנה לשון 'הפרה', הרי אין כאן דין הפרה, ולכא' הו"ל למימר בלשון 'התרה'.

תירוץ:

התוס' חדשים (למשניות, כאן) תירץ, דהיתר זה דומה יותר להפרה, ולא להתרת חכם, משום שאינו עוקר את הנדר מעיקרא, אלא שנחשב שנתקיים התנאי של הנדר, וממילא איסור הנדר אינו חל. [וע"ע בתוס' יו"ט (שם), ובספר הון עשיר (למשניות, כאן)].

משנה, כלום אמרת אלא מפני כבודי

קושיא:

יש לעיין, הא לא אמר שיתן לחבירו עצמו, אלא לבנו של חבירו, ולמה נחשב 'מפני כבודי'.

תירוץ:

הרא"ש לעיל (כד: ד"ה אם) ביאר, דאדרבה, זהו דרך הכבוד, שמי שרוצה לכבד את חבירו נותן מתנה לבנו, ולא לחבירו עצמו. [וע"ע בריטב"א (ד"ה אם), שביאר באופן אחר].

ר"ן (ד"ה עד ר"ח), ואיכא דגרסי עד סוף אדר עד סוף אדר שני

קושיא:

גירסא זו צ"ב, דהא איירי במי דלא ידע דמעברא שתא, וא"כ היאך אפשר לאסור עד סוף אדר שני. [וכבר הרגיש הר"ן (ד"ה מכלל) בקושיא זו, והניח בקושיא].

תירוץ:

בחי' ר' אברהם מן ההר (ד"ה עד סוף) תירץ, דכיון דנדר בלשון 'סוף' גילה דעתו דרוצה להוסיף עד נדרו, ואמדינן דעתו דאילו ידע דמעברא שתא מסתמא היה רוצה לאסור החודש העיבור. [וע"ע בקרבן נתנאל (אות כ), פרשת נדרים (ד"ה עד ר"ח), ולחם משנה (הל' נדרים פ"י ה"ו), שתירצו בדרכים אחרים].

דף סג

תוכן הענינים

- א. בשיטת הר"ן דאיסור בל תאחר נוהג בנדרי איסור
- ב. יסוד המחלוקת בין ר' יהודה ור' מאיר
- ג. יסודו של ר' יעקב בגדר סעודה המפסקת
- ד. אם יש מצוה לאכול בליל ערב יום כיפור

א) בשיטת הר"ן דאיסור בל תאחר נוהג בנדרי איסור

תאחר נוהג גם בנדרי איסור, הרי נדרי איסור אינם חובת הגברא לקיים את נדרו, אלא הוא בגדר איסור חפצא, דהיינו שהנדר מיחל איסור על החפץ הנאסר, והיאך שייך בזה איסור בל תאחר.

ד. יסודו של ר' דוד

על פי זה הוכיח ר' דוד (שם) יסוד גדול בגדר נדרי איסור, שאע"פ שנדרי איסור הוא איסור חפצא, מ"מ עצם המצוה לקיים הנדר מוטל על הגברא, שהוא חייב לנהוג עם החפץ כאילו חל עליו איסור חפצא. וממילא מובן דאיסור בל תאחר שייך גם בנדרי איסור, שאם המתין ולא נוהג מיד עם החפץ הנהגה של איסור הרי נתאחר לקיים נדרו.

ה. קושיית ר' שמואל

בח' ר' שמואל (שם) הקשה קושיא אלימתא על יסוד זה, דבשלמא במי שנודר לאסור דבר על עצמו, בזה שייך לומר שדין הנדר הוא שמוטל על הנודר לנהוג עם החפץ כאילו יש בו איסור, אמנם במי שנודר לאסור דבר על אחרים, היאך שייך לומר שדין הנדר הוא שמוטל עליו לנהוג דיני הנדר, הרי דיני נדרו מוטלים על אחרים ולא עליו.

א. דברי הר"ן

כתב הר"ן (ד"ה קונם יין), שהנודר בלשון 'שנה אחת', ונתעברה השנה, אין חודש העיבור בכלל הנדר. וביאר הר"ן טעמו, שאינו מוכרח לקיים נדרו דוקא בשנה זו, אלא יכול להמתין ולקיימו בשנה אחרת שאינה מעוברת. והוסיף הר"ן, שאע"פ שאסור להמתין עד שנה אחרת לקיים נדרו משום איסור בל תאחר, מ"מ אם עושה כן הרי קיים נדרו.

ב. שיטת הר"ן

מדברי הר"ן מבואר דס"ל דאיסור בל תאחר נוהג גם בנדרי איסור, ולא רק בנדרי הקדש ונדרי מצוה. וכן היא שיטת הריטב"א במסכת ר"ה (ו): ד"ה אמר רבא. [אולם עי' במחנה אפרים (הל' שבועות סי' יד) שחולק על הר"ן בזה, ומסיק דאיסור בל תאחר נוהג רק בנדרי הקדש או נדרי מצוה].

ג. קושיית האחרונים

הקשו הרבה אחרונים [חי' ר' שמעון (סי' נד), חי' ר' שמואל (סי' ג), שיעורי ר' דוד (אות א)] על שיטת הר"ן, היאך אפשר לומר שאיסור בל

ב) יסוד המחלוקת בין ר' יהודה ור' מאיר

ג. קושיית הנדרי זריזין

הקשה הנדרי זריזין (ד"ה מכלל), מה היא ראיית התוס', הא מבואר בגמ' מגילה (ו): שהטעם שעושים פורים ומגילה באדר שני הוא כדי להסמיק גאולת פורים לגאולת פסח, ולא משום שאדר שני הוא עיקר חודש אדר. ועוד הקשה, מאי טעמא דר' יהודה דסובר סתם אדר הוא אדר ראשון, הא גם ר' יהודה מודה דפורים ומגילה הם באדר שני.

ד. ביאורו של החת"ס

בח' חתם סופר (ד"ה אדר) ביאר כוונת התוס', שרוצים להוכיח שבלשון בני אדם אדר שני נקרא בשם סתם אדר, מכיון שדיני פורים ומגילה נוהגים באדר שני ולא באדר ראשון. ור' יהודה חולק וס"ל דבלשון בני אדם אדר ראשון נקרא בשם סתם אדר, אע"פ שדיני אדר נוהגים באדר שני.

א. משנה

מובא במשנה דין הנודר בלשון 'עד ראש אדר' או 'עד סוף אדר', שבשניהם הכוונה היא לאדר ראשון ולא לאדר שני. [עי' בר"ן (סג): ד"ה עד] שכן היא עיקר הגירסא. והגמ' אומרת שדין זה תלוי במחלוקת, דמתני' סובר כר' יהודה דס"ל סתם אדר היינו אדר ראשון, אולם ר' מאיר סובר סתם אדר היינו אדר שני.

ב. ראיית התוס'

התוס' (סג): ד"ה מכלל) ביאר סברת הסוברים דסתם אדר הוא אדר שני, משום דחודש העיבור הוא אדר ראשון ולא אדר שני, והביא ב' ראיות לזה, והראיה השניה היא, שהרי מגילה ופורים הם באדר שני ולא באדר ראשון.

ה. דברי הגר"א

בביאור הגר"א (או"ח סי' תקסח סעי' ז), ובהגהות עצי לבונה לשו"ע (יו"ד סי' רכ) כתבו כעין דברי החת"ס, שכל המחלוקת בין ר' יהודה ור'

מאיר הוא רק לענין לשון בני אדם, האם קורים אדר ראשון או אדר שני בשם סתם אדר, אבל אין אנו רואים מכאן אם לענין דיני התורה עיקר חודש אדר הוא אדר ראשון או אדר שני.

ג. יסודו של ר' יעקב בגדר סעודה המפסקת

א. משנה

מובא במשנה, שאע"פ שבדרך כלל לשון 'עד שיהא' משמע עד שיצא כמבואר במשנה לעיל (סא:), מ"מ לפעמים אינו כן, שהנודר מיין עד 'שיהא' הפסח אסור רק עד שיגיע הפסח, שמסתמא לא רצה לאסור יין בליל פסח, וכן במי שנדר מבשר 'עד שיהא הצום', פקע הנדר קודם יוה"כ, דמסתמא לא רצה לאסור עצמו מבשר עד סוף יום כיפור.

ב. דברי הר"ן

הר"ן (ד"ה עד שעה) ביאר הטעם דמסתמא לא רוצה לאסור עצמו מבשר עד סוף יוה"כ, משום שרוצה לאכול בשר בסעודה המפסקת בערב יוה"כ, והעיר הר"ן, שנמצא דלא דמי לנודר מיין עד הפסח, דהתם נאסר עד שיגיע הפסח, משא"כ כאן לא נאסר עד שיגיע הצום, אלא פקע הנדר קודם שיגיע הצום, בשעת סעודה המפסקת.

ג. קושייתו של ר' יעקב

הגר"ר יעקב קמנצקי בספרו אמת ליעקב (ד"ה אמר) העיר, אם כן למה מובא דין הנדור מבשר עד הצום במשנה זו, שלכא' אינו ענין כלל לדין

ד. יסודו של ר' יעקב

הקודם, דלענין הנודר מיין עד הפסח חידוש המשנה הוא דלפעמים אמרי' דלשון 'עד שיהא' היינו עד שיגיע ולא עד שיצא, אבל בנודר מבשר עד הצום, חידש המשנה שמותר קודם יוה"כ, אף שבדאי אי"ז לשון נדר, וסמכין על אומדנא להתיר נדרו כנגד לשון נדר.

ר' יעקב תירץ על פי יסוד גדול, שסעודה המפסקת בערב יום כיפור אינו סתם מצות אכילה, אלא באמת זהו התחלת הצום, משום שעי"ז שהוא אוכל בערב יוה"כ ושוב נמנע מאכילה כשמגיע זמן הצום, הרי ניכר בזה שכוונתו לשם תענית, ולא שאינו רוצה לאכול מאיזה טעם. [והוסיף, שכן הוא יסוד סעודה המפסקת בערב תשעה באב].

ה. עפ"י מיושב

על פי יסודו הנ"ל ביאר ר' יעקב, שדין הנודר מבשר עד הצום דומה לדין הנודר מיין עד הפסח, שבשניהם אסור עד שיגיע הזמן הנקבע בנדרו, דגם לענין הנודר מבשר עד הצום, הרי נאסר מבשר עד התחלת הצום, שהרי זמן התחלת הצום הוא הסעודה המפסקת. [וע"ע באמת ליעקב עה"ת (אמור כג, לב) שהאריך ביסוד זה].

ד. אם יש מצוה לאכול בלילה של ערב יום כיפור

א. משנה

מובא במשנה דין האומר 'קונם יין שאיני טועם עד שיהא הצום', דאינו אסור אלא 'עד לילי צום'. ומבאר המשנה טעם הדבר, משום 'שלא נתכוין זה אלא עד שעה שדרך בני אדם לאכול בשר'. ומבואר שדרך בני אדם הוא לאכול בשר ב'ליל צום'. ומצינו כמה דרכים לפרש כוונת המשנה, כמו שיתבאר.

ב. דברי הר"ן

הר"ן (ד"ה עד שעה) פירש, דליל צום היינו ליל יום כיפור, וביאר הר"ן, דכוונת המשנה היא לענין סעודה המפסקת קודם התחלת הצום, שרגילים לאכול בשר משום שיש מצוה לאכול בערב יום כיפור. וכתבו כמה אחרונים, שמבואר מדברי הר"ן שהמצוה לאכול בערב יוה"כ הוא רק ביום ולא בלילה של ערב יוה"כ [ליל ט' תשרי].

ג. דברי המפרש

המפרש (ד"ה אלא) פירש, 'עד לילי צום, עד אותה לילה שיצום למחר'. וביאר התפארת ציון (למפרש שם), דהיינו בלילה של ערב יוה"כ,

ד. סתירה בדברי רש"י

והעיר הגר"ח קניבסקי (שם), שלכא' יש סתירה בין דברי המפרש בסוגיין ודברי רש"י בכתובות (ה). שנקט שמצות אכילה בערב יוה"כ נוהגת רק ביום, ולא בלילה של ערב יוה"כ. [כדעת הר"ן]. ותיירץ הגר"ח, שכיודע המפרש על מסכת נדרים אינו רש"י אלא ראשון אחר. [ועי' בתפארת ישראל (למשניות, כאן אות לב) דפירש כמו המפרש].

ה. ביאורו של הרש"ש

הרש"ש (ד"ה קודם) ביאר דברי המפרש באופן חדש, דלא איירי כלל ביום כיפור, אלא בתענית אחרת שמתחלת ביום ולא בלילה, וכוונת המשנה היא ללילה שלפני הצום, שרגילים בני אדם לאכול בשר כדי לחזק עצמם שיהא להם כח לצום. [ולפי הרש"ש ליכא סתירה בדעת רש"י].

דף סג

בענין הנקת ילדים בזמן הזה

והבית שמואל (שם ס"ק כ) ביאר הטעם וז"ל, "סתם מעוברת למניקה קיימא, ושמא תתעבר בימי מניקה ולא יהיה לה חלב להניק לבנה". ויש לעיין אם דין זה קיים בזה"ז, שרוב התינוקות אינן מניקות עד כ"ד חודש. ועי' בחכמת שלמה (לשו"ע שם) שחידש שבזמן הזה יכולה לינשא מקודם, וז"ל, "לולא דמסתפינא נראה ללמוד היתר חדש במינקת בזמן הזה להיות מותרת להינשא אחר י"ח חדש, דדוקא בזמן הש"ס שהיה דרך רוב תינוקות לינק כ"ד חדש, אבל לדין שנשתנו הטבעים וכל תינוק אינו יונק יותר מי"ח חודש כו', חזר להיות אחר י"ח חודש דינו כמו בזמן הש"ס".

אכן הפתחי תשובה (שם ס"ק כט) הביא שהחת"ס חולק על החכמת שלמה בזה, ונקט דגם בזמן הזה קיים הגזירה, וז"ל, "לסתום פה הרשעים המפקפקים על גזרת חז"ל ואומרים דבזה"ז דרוב בנים אינם יונקים רק איזה חדשים וגומלים אותם בטלה לה תקנת חכמים במינקת חברו, והענין הוא ודאי גם חז"ל ידעו כי רובא דרובא די להם בהנקת פחות מכ"ד חדש ואפשר פחות משנה אך איכא מיעוטא בעולם שצריכים כ"ד חדש וחששו בפקוח נפש למיעוטא".

למעשה, עי' באג"מ (אבה"ע ח"ד סי' מט) שכתב וז"ל, "אני כותב זה תיכף אחר הדבור בטעלעפאן בדבר האלמנה שבעלה מת במלחמה, אשר יש לה כבר י"ג חדשים אחר מיתת בעלה, והילדה שנולדה לה אחר מיתת בעלה כבר גמלתה בזמן שנוהגות הנשים בזמן הזה, ולא מצד מחשבת לינשא כו', ונזדמן לה עתה אחד מידידי בעלה שרוצה לישאנה ולהשגיח על בניה, שזהו טובה גדולה להבנים, ועד שתינשא לו יעברו עוד שנים או שלשה חדשים שכבר יהיו יותר מט"ו חדשים ממיתת בעלה, וא"א לפנינו לחכות יותר זמן כו', שלפניה הוא הפסד גדול שלא מצוי מי שירצה ליקח אלמנה עם ילדים, שלכן פשוט שמותרת לינשא לו, ואם אפשר טוב לחכות עד אחר י"ח חדש מלידת בתה אבל כשלא אפשר יש להתירה תיכף אף כשעדיין ליכא ט"ו חדש".

מובא במשנה דין מי שאומר קונם יין שאני טועם לשנה, שאם נתעברה השנה אסור בה ובעיבורה. והר"ן הביא בשם הרשב"א שאם התנו שוכר ומשכיר לשנה אחת מיום זה, מונים רק י"ב חודש אפילו אם נתעברה השנה, כמו בבתי ערי חומה שמסבירא הדין צריך להיות דוקא י"ב חודש ולא עיבור שנה, אלא שגזירת הכתוב הוא דחודש העיבור נכלל בשנה אחת. והר"ן חולק על הרשב"א, וכתב שיש לחלק בין שכירות לבתי ערי חומה, דהתם מדובר בשנים באופן כללי, והוא י"ב חודש, אכן אם התנו משכיר ושוכר לשנה זו, כיון שנתעברה השנה נכלל בתנאי ומונה י"ג חדש.

ועי' בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק אהע"ז סי' כ) שכתב ליישב סתירת בדברי הרמב"ם עפ"י דברי הר"ן הנ"ל. הרמב"ם בהל' גירושין (פ"ח הי"ט) נקט שמי שמגרש אשתו ע"מ שתניק את בנו, אם הניקה בתוך כ"ד חודש נתקיים התנאי ומגורשת. ומבואר שנקט, שזמן הנקה היא כ"ד חודש. אכן במקום אחר (שם ה"ג) כתב שמי שגירש אשתו בתנאי שתניק בנו לב' שנים, אם נתעברה השנה צריך כ"ה חודש. ולכא' סותר הרמב"ם את עצמו. ותיריך הנודע ביהודה עפ"י יסודו של הר"ן, שסתם הנקה היא כ"ד חודש, אבל אם קבע זמן הנקה לב' שנים, אז אם נתעברה השנה עדיין הוי ב' שנים.

והנה דין הנ"ל מבוסס על הנחה שתינוק נחשב חולה אצל חלב עד כ"ד חודש. ויש לעיין אם מציאות זו עדיין קיימת בזה"ז. דהנה בגמ' כתובות (ס:) מובא מחלוקת בין ב"ש וב"ה לגבי אשה שמת בעלה ויש לה תינוק, שאסורה להינשא עד סוף זמן הנקת הולד, ונחלקו ב"ש וב"ה בזמן הנקה, אם הוא עד כ"ד חודש או עד י"ח חודש. ומסיק הגמ' שצריכה להמתין עד כ"ד חודש. וכן נפסק בשו"ע (אבה"ע סי' יג סעי' יא) וז"ל "גזרו חכמים שלא ישא אדם ולא יקדש מעוברת חבירו ולא מינקת חבירו עד שיהיה לולד כ"ד חדשים".

דף סג

בענין האם יש בל תאחר בנדרי איסור

תמצית הסוגיא:

ונדרי איסור שוין, ולכן עירב ביחד מצות 'ככל היוצא מפיו יעשה' דכתיב בפ' מטות בנדרי איסור, ביחד עם 'מוצא שפתיך תשמור' דכתיב בפרשת כי תצא אצל נדרי גבוה דהתם כתיב לא תאחר לשלמו. והרמב"ן השיג עליו דזהו שני ענינים נפרדים ורק בנדרי גבוה יש בל תאחר ולא בנדרי איסור, והוי שני מצוות נפרדים לקיים נדריו בנדרי הרשות וליתן לגבוה מה שנתחייב להם. והתשב"ץ כתב דבאמת הרמב"ם חולק על הרמב"ן, וס"ל דיש בל תאחר גם בנדרי ביטוי [וכדברי הר"ן והרשב"א כאן].

אמנם שפיר העיר הרמב"ן דלכאורה חלוק פרשת קרבנות דכתיב בו 'לא תאחר לשלמו' דהיינו שישלם המזון שתובעין ממנו, ומה זה ענין לנדרי איסור, ועוד הקשה מהרי"ט דהנודר כאילו בנה במה והאיך נחייבו שלא לאחר נדרו אדרבה רוצין שישאל עליו ויעקרנו.

ובישוב זה יש שהעירו, דנחלקו הרמב"ם והרמב"ן בעיקר הבנת ושוורש איסור בל תאחר, דהרמב"ן למד כפשטן של דברים דמי שחייב איזה דבר לגבוה חייב לשלמו תוך זמנו והמאחר תשלומיו לאחר ג' רגלים עובר בבל תאחר, אבל הרמב"ם דהכל מדיני נדרו [וגם בנדרי גבוה] גוף הנדר מחייב שקיבל לקיים דיבורו ולא לאחר, וזהו מדיני נדרי איסור, ובזה מתיישב הר"ן דשייך בל תאחר גם בנדרי איסור.

בר"ן כאן מבואר חידוש גדול שעורר מבוכה גדולה בגדולי האחרונים ואצל ראשי ישיבות, דמבואר מדבריו דגם בנדרי דעלמא יש איסור בל תאחר, ולכן בציוור דמשנתנו אם יאמר 'קונם יין לשנה' ולא פירש איזה שנה, אז אינו חל מיד אלא כשיסכים לקבל לאותו שנה, אבל עובר בבל תאחר אם יאחר קבלתו ומקור הדברים ברשב"א, והר"ן משמע דמסכים לנקודה זו דיש בל תאחר [אבל מצדד לחלוק עליו דחל מיד כמו באומר הרי עלי להיות נזיר, וכן חולק עליו לגבי חודש העיבור, אבל לגבי בל תאחר לא חלק עליו].

ויש בזה כמה הערות א' בתחילה כבר העיר השלמי נדרים דהר"ן בדף ג. כתב דציוור של בל תאחר דנדרים הוא באומר הרי עלי קרבן, ומשמע דרק בקרבנות יש בל תאחר, ב' ועוד קשה דמהכ"ת שיהא בה בל תאחר הא קרא כתיב בקרבנות, והמהרי"ט הוסיף דבגמ' ר"ה דף ד: מרבינן בדק הבית וצדקה ולקט שכחה ופאה וכו' ובכל אלו הדברים לא נתרבו נדרי רשות שיעבור בבל תאחר א"כ מהכ"ת שיעבור בזה. ג' ועוד צ"ב באוסר יין לשנה כפשוטו רק עושה איסור חפצא שיהא נאסר יין לשנה, ואיזה קבלה קיבל על עצמו שהוא 'מאחר' דנימא דכתיב עליו 'לא תאחר לשלמו' [עיי' להלן בדברי ר' שמואל מה שכתב בזה].

בן וליישוב הענין, בתחילה יש להביא דבאמת נחלקו הראשונים אי יש בל תאחר בנדרי איסור, דמהרמב"ם משמע קצת דנדרי גבוה

תמצית מראה מקומות:

א. ר"ץ ד"ה קונם יין.

כתב דהאומר 'קונם' יין לשנה' אז אינו חל מיד אלא כשיחליט שיחול איסורו, אולם אם מאחר נדרו הוא עובר בבל תאחר. ומקורו ברשב"א.

וחזינן חידוש גדול דגם בסתם נדרים שאינן נדרים של גבוה [ונדרי גבוה הם כגון הנודר להביא קרבנות או ליתן לבדק הבית], הרי הוא עובר בבל תאחר. וצ"ב מקור הדברים וטעם הדבר, והאם זה מוסכם.

ב. ריטב"א ר"ה דף ו: ד"ה אמר רבא.

כתב כהר"ן דבל תאחר איכא בכל נדרים ושבועות ואפילו בנדרי איסור.

ג. ר"ץ דף ג. ד"ה ומה נדרים.

כתב דציור של בל תאחר הוא בקרבנות, ולא הזכיר נדרי איסור, והרבה העירו דנמצא דהוי סתירת הר"ן.

ד. רמב"ם, ורמב"ן ספר המצות מצוה צ"ד.

הרמב"ם עירב פרשת נדרים ופ' נדרי גבוה שכתוב שם ענין בל תאחר, והרמב"ן השיג עליו דהם שני ענינים נפרדים, וכפשוטו נחלקו בזה, דהרמב"ן כתב מפורש דליכא בל תאחר בנדרי איסור, דיש ב' פרשיות שאינן שייכי להדדי, יש פ' נדרי איסור בפרשת מטות, ויש פ' נדרי גבוה בפ' כי תצא ושם כתיב לא תאחר לשלמו. אמנם בהרמב"ם משמע דהכל חד פרשה ושפיר יש בל תאחר בנדרי איסור וכן נקט התשב"ץ בדבריו [כמבואר להלן].

ה. שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קס"ט.

מביא דנחלקו הרמב"ם והרמב"ן האם יש בל תאחר

בנדרי איסור, וכותב דלהרמב"ם יש בל תאחר ולהרמב"ן ליכא בל תאחר.

ו. שו"ת מהרי"ט ח"א סי' קל"א [הובא בשלמי נדרים דלהלן].

כתב בפשיטות דליכא בל תאחר בנדרי איסור, והוכיח כן מיניה וביה דהרי הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו הקריב עליו, וא"כ עדיף לעקרו ולשאול עליו לחכם מלקיימו ואיך יהא מוזהר בל"ת שלא לאחר, ב' ועוד הוכיח כן דבר"ה מרבינן לכמה דברים לבל תאחר ולא נתרבו שם נדרי איסור [אולם הריב"ש תי' דנלמד מנזירות דהוקש לנדרים].

ז. מחנה אפרים הל' שבועות סי' י"ד [הובא בשלמי נדרים דלהלן].

כתב בתוך דבריו דפשיטא דליכא בל תאחר בנדרי איסור, והוסיף דמה שכתב הר"ן בדף סג. דיש בהו בל תאחר דבריו תמוהין.

ח. שלמי נדרים דף ג.

האר"ך בהענין במראה מקומות דלעיל, ובתחילה העיר סתירת הר"ן דכתב כאן דיש בל תאחר בנדרי איסור, ובדף ג. משמע קצת דליכא בל תאחר. ועוד הביא המהרי"ט ומחנה אפרים ורמב"ן בסה"מ ועוד וכו' ע"ש.

ט. מנחת אשר פ' כי תצא.

מאר"ך בנידון זה אי יש בל תאחר בנדרי איסור, ומביא ב' הפרשיות של פרשת מטות דהוי נדרי איסור, ופרשת כי תצא דמיירי בנדרי הקדש וכתוב שם ל"ת של בל תאחר. ומביא פלוגתת הראשונים ומעורר סתירת הר"ן הנ"ל [שהעיר השלמי נדרים].

י. קובץ דבר אמת עמ' פ"ט - צ"א.

חוקר בגדר איסור בל תאחר, האם הוא מדיני נדרי איסור וחלק של דיני הנדרים, או דלאחר שנתחייב איזה דבר לשלם לגבוה אז ציוה התורה שלא לאחר. וכותב די"ל דבזה נחלקו הראשונים אי יש בל תאחר בנדרי איסור, ע"ש היטב בביאור הענין.

יא. חידושי ר' שמואל סי' ג'.

מתמיה על הר"ן דבקונם יין לשנה הרי עושה איסור חפצא ואין כאן שום קבלה שנימא שאיחר נדרו, ורק בהרי עלי כך וכך שייך בל תאחר.

והיה משמע מזה יסוד גדול דגם בכל נדרי איסור שייך ענינא דקבלת ניהוג לעשות ולנהוג ככל מה שאסר על נפשו. ורק דמקשה על עצמו א"כ איך יתכן נודר על חבירו הרי אין חבירו מקבל לנהוג כן ע"ש בדבריו [ומי יעבור בבל תאחר בנודר חבירו].

ומיישב סתירת הר"ן דבאמת כבר הקשה מהרי"ט מהכ"ת ומנלן בל תאחר בנדרי איסור הרי רק כתיב בנדרי הקדש בפ' כי תצא, אולם י"ל דלאחר שנתרבה נזירות לבל תאחר והרי נזירות הוא נדרי איסור [כמש"כ הרמב"ם], א"כ נלמד שאר נדרי איסור מנזירות, וכן מפורש בריב"ש שהבין הצד שיהא בל תאחר בנדרי איסור דיהא נלמד מנזירות.

וא"כ א"ש סתירת הר"ן, דהר"ן בדף ג. בא לפרש הילפותא לנזירות דמה נדרים דהיינו בהרי עלי קרבן יש בל תאחר לכן מקישין לנזירות דיש בה ג"כ בל תאחר אע"ג דהוי נדרי איסור ושוב יש בל תאחר בכל נדרי איסור, וא"ש היטב סתירת הר"ן.

עוד מוסיף נ"מ להלכה לדין דע"ש שמביא דבר נפלא מהדבר אברהם בשם החפץ חיים דמי שיש לו עניים בתוך ביתו והוא מאחר הסעודה הרי הוא עובר בבל תאחר.

מִיתִיבִי הַעִיר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי פְּפִיִּים עַל וְלֹד שְׁלָמִים. פִּי
שֶׁהָקִדִּישׁ בַּהֲמָה לְשָׁלָמִים וְנִתְעַבְרָה אֲצִלוֹ שְׁהוּא קָרַב
שְׁלָמִים, וְאֵין צָרִיךְ לֹמַר אִם הִיתָה מַעֲוֹבֶרֶת כְּשֶׁהָקִדִּישָׁה:

בְּגוֹן שְׁהִיָּה חוֹלָה בַּעֲצָרָתָהּ. פִּירוּשׁ הַקֶּרֶבֶן, דְּלֹא הוּא חֲזִי לְהַקְרֵבָהּ.
וּרְבִּי אֲשִׁי לֹא נִיחָא לִיהָ בַּהֲכִי וְנִיחָא לִיהָ טַפִּי לְמִימַר דְּמֵאִי
בַּחֲגִי, עֲצָרָתָהּ. וְאֵעִ"ג דְּכָל הֵיכָא דְתִנֵּן פֶּסַח עַל הָרוֹב תִּנֵּי עֲצָרָתָהּ,
הֵכָא לֹא דִקָּ, דְּפִשְׁטָא לִיהָ דְּעֲצָרָתָהּ בְּעִי לְמִימַר דְּלֹא מֵאֲחֵרִי לִיהָ
טַפִּי לַעֲבוּר בַּעֲשָׂה:

דף ו ע"ב

אֲמַר רַבָּא כִּיִּזְן שְׁעָבְרוּ עָלָיו שְׁלֹשָׁה רִגְלִים בְּכָל יוֹם וְכוּ'. וְכֵן הָדִין
בְּצִדְקָה כָּל הֵיכָא דְקִיָּמִי עֲנִיִּים אֲפִילוֹ לְאַלְתֵּר כָּל שַׁעַר
עוֹבֵר עָלָיו, וְכֵן בְּנִשְׁבַּע סֶתֶם לְפָרוּעַ אוֹ לִתְּת לְחִבְרִיו וְלֹא קָבַע לוֹ
זִמָּן כִּיִּזְן שֶׁסֶפֶק בִּידוֹ לַעֲשׂוֹת וְלֹא עָשָׂה עוֹבֵר בְּכָל שַׁעַר לֹא דְלֹא
תֵּאֲחָר, דְּבִכָּל נִדְרִים וְשִׁבְעוֹנוֹת אִתִּיהָ וְאֲפִילוֹ בְּנִדְרֵי אִיסוֹר
כְּדֵאִיתָא פ"ק דְּנִדְרִים (ג' ע"א). וְמִיָּהוּ כְּשֶׁקָּבַע זִמָּן לְפָרוּעַ אוֹ לִתְּת
עַד יוֹם פְּלוֹנִי, מִסְּתַבְרָא דֵּאֵעִ"ג דְּקֵאֲמַר עַד יוֹם פְּלוֹנִיכָא דְלֵהֲכִי
קָבַע הָהוּא זִימְנָא כְּדִי שִׁיָּה פִּטוֹר לְגַמְרִי עַד אוֹתוֹ זִמָּן:

מִיתִיבִי אֶחָד בְּכוֹר וְכוּ' עַד וְאִידֵךְ כּו'. כְּלוֹמַר רַבָּא, וְכֵן תְּלֻמוּדָא
דְּאֲמַר מֵאִי תִּיּוֹבְתָא. לְאֶקְבוּעֵי בְּלֹא. כְּלוֹמַר לְרִבּוֹת (לו'
אֵין) [לֹאֲרִין] חֲלוּקִים מִהֲדֵר. לְמִיָּמְנֵי אֲלֹאֵי יִתִּיר. כְּלוֹמַר לֹא
אֶחָד הִנְכַּפֵּל פְּעָמִים רַבּוֹת לֹא מִהֲדֵר, וְהִלְכְתָּא כְּרַבָּא:

גִּזְרָא אֶחָד בְּכוֹר וְכו'. יֵשׁ מִפְּרָשִׁים דְּכִיִּזְן דְּלֹא נִקֵּט אֶלָּא בְּכוֹר
וְקִדְשִׁים, דְּדוּקָא בְּקִדְשִׁים הוּא שְׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם בִּשְׁנָה בְּלִי
רִגְלִים מִשּׁוּם דִּאֲתַקּוּשׁ לְבִכּוֹר דְּכִתִּיב בִּיהָ שְׁנָה כְּדִכְתִּיב (דְּבָרִים טו',
כ') לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ [שְׁנָה בִּשְׁנָה], וְהִיכָן אֲתַקּוּשׁ דְּכִתִּיב
(שְׁמִי טו', כג') וְאֲכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ וְכוּ' וּבְכֹרֹתָ בְּקֶרֶךְ וְכוּ' וְכָל
נִדְרֶיךָ, אֲבָל מַעֲשָׂרוֹת וְשֹׂאֵר דְּבָרִים אֵין לָנוּ עֲלֵיהֶם אֶלָּא בִּל
תֵּאֲחָר דְּרִגְלִים, אֶלָּא שְׁבַמְעָשָׂרוֹת עוֹבֵר עֲלֵיהֶם בִּשְׁנָה שְׁלִישִׁית (כ').
וְאִתְּ דֵּהָ בַּהֲהוּא קָרָא דּוֹאכְלָתָ שֶׁם כְּתִיב בִּיהָ מַעֲשֵׂר דְּגִנָּה
וְכוּ', וּמִקְשִׁינָן לְהוֹ לַעֲלִי (ה' ע"ב) מֵהָ מַעֲשֵׂר אֵינוֹ נִפְסַל מִשְׁנָה
לְחִבְרִיתָהּ וְכוּ'. וְי"ל דְּאֲפִילוֹ הֵכִי סְבָרָא הוּא שְׁלֹא הִקִּישׁ הַכְּתוּב
לְעִנְיַן שְׁנָה שְׁנֵאמַרָה בְּבִכּוֹר אֶלָּא קִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ דְּדָמִי לִיהָ טַפִּי,
אֲבָל לֹא מַעֲשָׂרוֹת שְׁהָרִי תֵּלָאֵן הַכְּתוּב עַד שְׁנָה שְׁלִישִׁית. תִּדְעַ
דֵּהָ לַעֲלִי דְהוּא מִקְשִׁינָן בְּכוֹר לְמַעֲשֵׂר וְאֲפִילוֹ הֵכִי הוּא אֲמִינָא
דְּדוּקָא בְּכוֹר (דְּבָרִי) [דְּלֹאֵן בֵּר] הִרְצָאָה, אֲבָל קִדְשִׁים (דְּלֹאֵן)
[דְּבִנִי הִרְצָאָה לֹא, וְאֵעִ"ג דְּכִתִּיבָא בְּקָרָא אֲמִרִינָן דְּהִיקְשָׁא
לְבִכּוֹר בְּלַחֲדוֹ הוּא דֵּאֲתָא, כָּל שֶׁכֵּן הֵכָא דֵּאִיכָא לְמִימַר דְּהִיקְשָׁא
דְּבִכּוֹר לְנִדְרִים וְנִדְבוֹת דְּקִדְשִׁים נִינְהוּ, אֲבָל לֹא לְמַעֲשֵׂר שְׁקָבַע
לוֹ הַכְּתוּב זִמָּן בִּשְׁנָה שְׁלִישִׁית. וְמִיָּהוּ אֲפִשֵׁר דְּעִרְכִּין וְחִרְמִין וְכָל
קִדְשֵׁי בִּדְקָ הַבֵּית בְּכָלֵל כָּל הַקִּדְשִׁים נִינְהוּ, דְּכֹלְהוּ אִיקְרוּ קִדְשֵׁי

(כא) פִּי וְלֹא אֲמַר בְּיוֹם פְּלוֹנִי:

(כב) לִישְׁנָא דְקָרָא נִקֵּט דְּכִתִּיב כִּי תִּכְלֶה לַעֲשֹׂר אֶת כָּל מַעֲשֵׂר תְּבוּאָתְךָ
בִּשְׁנָה הַשְּׁלִישִׁית שְׁנַת הַמַּעֲשֵׂר. אֵךְ הַכּוֹוֹנָה לְשְׁנָה הַרְבִּיעִית שְׁבָה חֵל
חֹבֶת בִּיעוֹר. וְעִ"ג בְּדִבְרֵי רַבִּינוּ לַעֲלִי ד' ע"א ד"ה מַעֲשָׂרוֹת דְּנִקֵּט נְמִי
בְּכָל הַמַּקּוֹמוֹת שְׁלִישִׁית:

לְאַלְתֵּר, אֲבָל קִרְבָּנוֹת שְׁרֹב הַנּוֹדְרִים לֹא שְׁכִיחַ לְהוֹ מִקְדָּשׁ
וְכֵהָנִים וְהוּא מִמּוֹן גְּבוּהָ וְאֲפִשֵׁר לְהַמְתִּין, לֹא חִילָק הַכְּתוּב בֵּין
אֲנָשִׁי יְרוּשָׁלַיִם לְשֹׂאֵר מַקּוֹמוֹת, שֶׁאִם בָּאֵנוּ לְדוֹן כֵּן אֵף בְּשֹׂאֵר
מַקּוֹמוֹת נִחְיִיבם כְּפִי מֵהָ שְׁקִרּוּבִים לְיְרוּשָׁלַיִם, אֶלָּא וְדֵאִי לֹא
חִילָק הַכְּתוּב וְתִלָּה לְכוֹלֵם בְּרִגְלִים לְכָל תֵּאֲחָר מִיָּהוּ, וְכִשֵּׁם
שְׁגוֹרָתָהּ הַכְּתוּב לְחִילָק בֵּין עָשָׂה דּוּחֵבָאֲתָם שְׁמָה לְלֹא דְבִל תֵּאֲחָר
לְעִנְיַן רִגְלָא אֶחָד וְשְׁלֹשָׁה רִגְלִים, כֵּךְ גִּזְרָה לְתֵּת לְכָל יִשְׂרָאֵל שְׁלֹשָׁה
רִגְלִים, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שְׁהָאֲרִיךְ זִמָּן לְכוֹלֵן שִׁיָּהוּ שְׁלֹשָׁה רִגְלִים
כְּסִדְרָן לְדִבְרֵי ר"ש. וְמִיָּהוּ [הֵנִי מִלִּין] בְּמִידֵי דְּגְבוּהָ וְשִׁיכִי בִּיהָ
רִגְלִים, אֲבָל בְּשֵׁל עֲנִיִּים דְּלֹא שִׁיכִי בְּרִגְלִים וְהֵן צִרְיָכִין לוֹ בְּכָל
שַׁעַר וְאֵין לָהֶם עֲנִין בְּיְרוּשָׁלַיִם וְרִגְלִים, סְבָרָא הוּא שְׁלֹא תֵּלָאֵן
בְּרִגְלִים. וּמִשּׁוּם דְּהוּי טַעְמָא דְּסְבָרָא, הוּא דְּמִתְמַהֲנִין עֲלֵהָ
פְּשִׁטָּא, כִּי לִמָּה יֵאֲרִיךְ הַכְּתוּב חוֹב שֶׁל עֲנִיִּים שְׁצִרְיָכִין לוֹ כָּל
שַׁעַר וְתִלָּהוּ בְּרִגְלִים כִּיִּזְן דְּשְׁכִיחֵי עֲנִיִּים. וְלֵהֲכִי מִהֲדֵרִינָן דִּילְמָא
ס"ד דְּגוֹרָתָהּ הַכְּתוּב הוּא לְדוֹנוֹ כְּשֹׂאֵר נִדְרֵי גְבוּהָ, קִמְ"ל רַבָּא
דְּקָרָא לֹא כְּתִיבָהּ הֵכָא אֶלָּא לְהוֹסִיף עֲלֵיהָ חִיּוֹב דְּעָשָׂה וְלֹא
תַּעֲשָׂה וְלֹא לְאֶקְוִי עֲלֵיהָ בְּמֵאִי דְּחִיּוֹב בְּדִין צִדְקָה לְתֵּת לְעֲנִיִּים
בְּכָל שַׁעַר כְּמִסַּת יְדוֹ בְּלִי נִדְרָא, וְכָל שֶׁכֵּן בְּמָה שְׁנִדְרָא.

וְדִקְשִׁיא לְהוֹ דְּהֵאִין אֲפִשֵׁר לְרַבָּא לֹמַר דְּקָרָא לְצִדְדִין כְּתִיב,
תְּמִיָּהָ לִי דֵּהָ לְיִדְהוֹ נְמִי לְצִדְדִין כְּתִיב לְעִנְיַן עָשָׂה דְּמוֹצָא
שְׁפִתֶיךָ, דֵּהָ וְדֵאִי אֵינוֹ עוֹבֵר בַּעֲשָׂה לְגַבִּי קִרְבָּנוֹת וְאֲפִילוֹ לְאֲנָשִׁי
יְרוּשָׁלַיִם אֶלָּא בְּרִגְלָא אֶחָד כְּדִמְשַׁמַּע מִמֵּאִי דְּפִסִּיק וְאֲמַר רַבָּא
בְּסִמּוֹן, אֶלָּא וְדֵאִי דֵּהָ לֹא חֲשִׁיב לְצִדְדִין אֶלָּא כָּל חֵד וְחֵד מֵאִי
דְּשִׁיךְ בִּיהָ, גְּבִי עֲנִיִּים שִׁיךְ בַּהוֹ לְאַלְתֵּר מִן הַסֶּתֶם, (דְּלֹא) [וְלֹא]
שִׁיךְ בְּשֹׂאֵר דְּבָרִים עַל רֹב יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בְּרִגְלִים. וְצִדְקָה דְּנִדְרָא
בִּתְרָא דְּלֹא קִיָּמִי עֲנִיִּים, מִן הַסֶּתֶם כֵּךְ הִיָּה דְּעָתוֹ שֶׁאִם יָבֹא עֲנִי
בְּנִתִּים (וְאִי לֹא) שִׁקִּיִּים נִדְרוֹ בְּנִתִּים כְּשֹׂאֵר כָּל נִדְרֵי (וְאִי)
מִשְׁכַּח עֲנִיִּים, וְאִי לֹא, מִהֲדֵר לִיהָ בִּידֵיהָ [בְּתִרְיָהוּ] אוֹ יִתְנָהוּ
לְגַבִּינָן. וְהָ נ"ל בְּרוּר בְּשִׁטַּת רַבּוֹתֵינוּ בְּעֲלֵי הַתּוֹס', וְהִיא שִׁטַּת
מִוְרֵי הָרֵא"ה ז"ל. אֲבָל הָרֵשֶׁב"א מְכַרֵּעַ כְּלָשׁוֹן הָאֲחֵר וְכֵן נִמְצָא
בְּהַלְכוֹת הָר"ר אוֹשְׁעִיא הָאֲשַׁכְנָזִי (ע"י פִּסְקֵי ר"ד):

אֲמַר רַבָּא כִּיִּזְן שְׁעָבְרוּ עָלָיו רִגְלָא אֶחָד וְכו'. פִּירוּשׁ בַּעֲשָׂה דּוּבָאֲתָ
שְׁמָה וְהַבְּאֲתָם שְׁמָה. וּמִתְנִיתָא דְּלַעֲלִי (ד' ע"א) דְּקִתְנִי
[שְׁלֹשׁ] רִגְלִים לְכָל תֵּאֲחָר, וְרַבָּא סְבָר לֵה דְּלֹא כְּר"מ דְּאֲמַר (לַעֲלִי
ד' ע"ב) כִּיִּזְן דְּאֲמַר רַחֲמָנָא אִיִּתִּי וְלֹא אִיִּתִּי מִמִּילָא קָם לִיהָ בְּכָל
תֵּאֲחָר, אֶלָּא כְּרַבֵּן ס"ל דְּמִפְּלָגִי בֵּין עָשָׂה לְלֹא תֵּאֲחָר. וְהֵאִי
דְּאֲמִרִינָן לַעֲלִי (שֶׁם) לְהִדְיָא וְרַבֵּן הוּא לַעֲשָׂה, בְּתֵרָה הָא דְּרַבָּא
אֲתֵאמְרָא וְעַל דִּידֵיהָ סִמּוֹן תְּלֻמוּדָא. וְכִי תִימָא וְלִמֵּאִי דְּמוֹתִינָן
בְּסִמּוֹן עֲלֵיהָ דְּרַבָּא מִתְנִיתָא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְר' פְּפִיִּים וְסְבִירָא לָן
דֵּאֵינוֹ עוֹבֵר בְּרִגְלָא אֶחָד אֵף בַּעֲשָׂה, קָרָא דּוּבָאֲתָ שְׁמָה וְהַבְּאֲתָם
שְׁמָה מֵאִי עֲבָדִין לִיהָ. וְי"ל דְּהוּא אֲמִינָא דְּהוּא קָרָא נְמִי בְּרִגְלָא
שְׁלִישִׁי כְּדִגְלִי קָרָא לְכָל תֵּאֲחָר, שְׁלֹא חִילָק הַכְּתוּב בֵּין עָשָׂה לְלֹא
תַּעֲשָׂה. וְבִדְיָן הוּא דְּלַעֲלִי נְמִי מְצִי לְתִרְצָא הֵכִי, אֶלָּא דְּכִיִּזְן
דֵּהָכָא מִסְקָנָא כְּרַבָּא נִקְטִינוֹ קוֹשְׁטָא דְּמִלְתָּא. כְּנ"ל:

נראה ל' שהנכון בדברי הרב ששני עניני נדרים הללו יאלו לנו מספוק מולא שפתיך תשמור כאשר הוכיח מאמרו מולא שפתיך זו מלוא עשה שעל כרחך דרשו פשט כל הפסוק לומר שהוא מלוא עשה כן יעשה פשט כל הפסוק ואמרו שמדבר מכל עניני נדרים והוכפל לו הווי בכלל היולא מפיו יעשה כאשר כתב הרב. ומה שאמר הרמב"ן

(א) כי ממה שהסיר עליו צבל מחמר והולך ב"כ להעירו שאין בהמנו מהנדרים חטא נראה א"כ שנדרי גבוה מדבר, י"ל שאין מכלל ראה כלל כי לעולם אימא לך שפסוק זה כולל שניהם אמנם לא מחמר וכי תחלל לגדור אינו מדבר כי אם מנדר גבוה. ומה שהביא עוד (ב) כי הרבה חלוקים יש בין שני עניני נדרים הללו, אחת הוא אצל מ"מ כלל יאלו לנו מספוק אחד. ומה שפירש עוד (ג) ההוא דספרי שאמר שעובר על כל נדרים דרוב נדרי גבוה אצל לא בדבר הרשות, והו גס כן דעת הרב בלאו ק"ו שפירשו כנגד קרבן. ומה שאמר עוד (ד) כי נדרי הרב בלאו מעורבים, י"ל שאין בהם ערוב כלל שבודאי מספוק אחד יאלו לנו שניהם, שהרי פשט הפסוק הזה שכל מולא שפתיך יקיים ולא חלק בין נדרי גבוה לנדר הדיוט ואף כי דרשוהו בגמרא לענין קרינת מ"מ אין מקרא יולא מדי פשוטו וכבר הורה לנו הרב בנדר ב' כי הכל מפשט הפסוק יש לנו למנות, וממה שדרשו לא יחל האמור בפרשת נדרים לענין קרבן י"ל שיש להביא ראה שכל אחד ואחד משני הפסוקים הללו מדבר משני עניני נדרים, דאי לא הימא הכי איך דרשו בפסוק לא יחל האמור עניני נדרי רשות ואזהרה לנדר גבוה אלא בודאי יש לנו לומר ששני הפסוקים הללו על כל עניני נדרים נאמרו. ומה שאמר עוד (ה) כי הרב טעה במה שכתב כי הוא עובר על כל יחל גס כן בשלשה רגלים, י"ל שעל כרחך זהו המובן מן המאמרו ההוא בפסוקי שאמור לא יחל מגיד שהוא עובר על כל יחל ועל כל מחמר דאי לא הימא הכי אלא כפירוש שאמר שכל נדרים לוי כי כשעבר על הנדר בלאו שאינו יכול לקיימו עוד עובר על כל יחל פשיטא ומה חדש הוא זה הא ויל קרי כי רב הוא, אלא בודאי בא לומר לנו כי גס שהיה נראה שנאמרו הנדר לא יעבור על כל יחל לפי שלא הסכים בדעתו לבלתי שלם אותו לעולם, קמ"ל דמאחר שעבר הזמן הקצוב דהיינו ג' רגלים הכי חלל דבריו וקא עבר גס על כל יחל. וכלל דבריו כי אין למנות קיום נדרי גבוה ונדרי הדיוט רק למלוא אחת. וכן עשה גם כן הקמ"ל במגילת עשה ק"ד: נראה

מצוה צד היא שצונו לקיים כל מה שקבלנו על נפשונו בדבור משבועה ונדר וצדקה והקרבת חולת זה, והוא אמרו יתעלה מוצא שפתיך תשמור, ואף על פי שחלקו מלות זה הפסוק ושמו כל מלה ממונו לענין אמנם הכוונה המונעת מכל מה שזכרתי לך שמוצא עשה היא לקיים כל מה שהאדם מחייב על נפשו באי זה דבר שיהיה מהדברים והעובר עליו עובר על מצות לא תעשה. והנה אבאר זה בזכרי מצות לא תעשה. ובספרי מוצא שפתיך מצות עשה ואחרי יודע שאין שום ענין יוצא מדבור מוצא לבד, ואמנם הכוונה מה שזכרתי לך להבין פשטיה דקרא שצוה לעשות מה שהוציא בשפתי. והנה נכפל הצווי במצוה זו, והוא אמרו ככל היוצא מפיו יעשה. וכבר התבאר משפטי מצוה זו במקומות רבים, בשבועות ובסוף מנחות ומסכת קנים גם כן, כלומר ששם הרקדוק להזהיר האדם לעשות הדבר שחייב נפשו ואיך יפטר נפשו ועצמו כשיפול ספק במה שאמר. (כי תלא, הפלאה):

מצוה צה היא שצונו לדון בהפרת נדרים, כלומר התורה שהורונו לדון בדיני ההם, ואין הענין שנתחייב להפר על פנים, והנה הענין בעצמו הבן ממנו כל זמן שתשמעני מונה דין אחד מהדינים כי אין צווי בפעולה מהפעולות בהכרח ואמנם המצוה היא בהיותנו מצווים שנגדון בדין זה בדבר זה. אמנם היות הבעל והאב מפירין הנה כבר התבאר בכתוב, ובאה הקבלה שחכם גם כן מתיר הנדר וגם כן לשבועה, והרמז על זה באמרו לא יחל דבריו הוא אינו מחל אבל אחרים מחלין לו. ובכלל הנה אין ראייה על זה מן הכתוב והם אומרים היתר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמוכו אלא בקבלה האמתית. וכבר התבאר משפטי מצוה זו במסכת נדרים. (ראשי המטות, הלכות נדרים פ"ג):

מצוה

כתב הרב והמלוא הצ"ד שצונו לקיים כל מה שציינו נפשותינו בדבור משבועה ונדרי וקרבת חולת זה והוא אמרו יתעלה מוצא שפתיך תשמור ועשית וכבר הפרשו מלות זה הפסוק ושמו כל מלה ממנה לענין ואלו המניע מכל מה שזכרתי הוא שמוצא עשה הוא קיום כל מה שידבר בו האדם לחייב עצמו בדבר מן הדברים וכבר נכפל הלשון בואם המלוא והוא אמרו ככל היוצא מפיו יעשה. ואין חומר כי הרב בלאו כלל שתי מלות שכן חלוקים בדיניהם וענינם ועשן אחת, כי הכתוב הוא מוצא שפתיך תשמור ועשית נאמר בענין מה שאדם מחייב נפשו למחל לשם האל יתעלה בין שיהיה מן הדברים הקרבים לפניו או הנתינים במלואו לאשר צוה למחל אליו והוא שנאמר כי מדור נדר לה' אלהיך וגו' כי דרש ירשנו ה' אלהיך מעמך, יראה לומר שישקשק ממך המקום הנדר לו ויהיה לך עוד באחריו מלוא. וכן אמרו (ר"ה ד') חייבי הדמים והערכין והסכרין והקצוות וההטאות והאשמות ועולות ושלמים דקדוק ומעשרות זכור ומעשר ופסח לקט שכחה ופאה כיון שעברו עליו שלשה רגלים עובר בכל מחמר. ומכאן להם עוד בפסוק זה הנדקדק ודרשו (נדרים ו') בפ"ק וז' דקדק, אצל מה שחייב בו האדם את עצמו מדברי הרשות שקראו החכמים בטוי והוא שנדר או נשבע אוכל היום או לא אוכל אלא למקום פלוני או לא אלא זה אינו נכנס בכלל מלוא הכתוב הזה. (א) ומפיו זה אמר הכתוב וכי תחלל לגדור לא יחיה בך חטא שהולך להבטיח שאין לנמנו מדרי הקרבנות חטא, אצל נדרי הרשות מלוא אחת נתימחה צה פרשה והיא פרשת נדרים כחוב לאסור אסר על נפשו לאסור את המותר. (ב) והפרש עוד בניהם שאלו הנאמרים בעשה הוא מוצא שפתיך תשמור ועשית אינו צריך להזכיר בו הנדר אלא שאמר בדמה זו קרבן או כלי זה יהיה לנדק הבית או נדקת לעניים וכו' בלבד הוא מחייב לקיים מה שיוציא מפיו בעשה ולא תעשה, אצל נדרי הרשות צריך שחייב נדר או דבר המורה עליו כגון מה שהחכמים קוראין אותו ידוע הנדרים או הכווים אצל אמר לא אוכל ככר זו או אלא למקום פלוני או אלא מנה לפלוני שער אינו מתחייב בזה כלל, וכן עוד בשבועות כל ביטוי או נדרי בטוי אינו עובר מהם משום כל מחמר, שם נשבע שיתן לפלוני שער מנה או שיתן למקום פלוני אינו מתחייב (בנפשו) לעשות כן קודם שלשה רגלים אצל כשידמין לו, וכבר אמרו בפרק ו' מקומה (פ') וכן מי שנדר ליקח בית או ליטא אשה בחרץ ישראל אין מחייבין אותו ליקח מיד אלא עד שימלא ההגון לו. (ג) וממה ששנו בספרי לא יחל דברו מגיד שעובר על כל מחמר, אף אשה עוברת על כל יחל ועל כל מחמר, בלא"ה אי אפשר להכחיש שיהיה צוה למחל כחש בעולם שם, והנה הוא י"ל כתב כאן בעשה שהעובר עליו עובר על מ"ל"ת וקמ"ל ואמר ואבאר זה בזכרי מ"ל"ת וא"כ הכי הוא אומר בפירוש שאין אחריו פירוש שדרי הרשות עשיתם היתה מ"ל"ת המה היו ג"כ נא"מ. ואלו לנו מכל זה שלא היה כאן במאמר שלפנינו שום שבה מנדר הרשות לפני כסא כבוד הרב ו"ל והפלא מהרמב"ן שכתב עליו שחזר וזכר מהם במגילת ק"ו וכו' כי היאך נכתב עד אותו מקום והוא עצמו במקום הזה אומר ואבארהו בזכרי מ"ל"ת ודוק, ונרין אי לבל עוב בזה כי שם נמל"ת שכתב הוהירנו מעבור וכו' ויבאר שזה הנדר בלאשה כן פירות העולם אסורין וכו', ולא זכר כי אם חל לנדס כולם נדרי אסור לא נחשוב שהיה דעתו כי בלאו בלבד הוא המלוא הואת דלא יחל ולא נדרי גבוה דזה אי אפשר שהיה כתב אכ"כ ובספרי לא יחל דברו מגיד שהוא עובר על כל יחל ועל כל מחמר לומר כשנדר קרבן ולא הקריבו וכו' ואין ספק כי לך הביא כל זה ללמד שיש בכתוב הזה לאו ג"כ לנדר גבוה ולא הויר תמלה נדרי הרשות אלא לרבותה כי מהם נקח כ"ש לנדר גבוה. ועוד ג"כ האריך באלו משום מה שכתב בסוף דבריו ובשעבר עשה מה שאמר על עצמו לוקח, כי בשאר נדרי גבוה אין לוקחן מפני שהוא לאו שאין בו מעשה כשלא יקיים את נדרי נשכ ואל תעשה:

כתב הרב

לב שמו

הרמב"ם המלוא הצ"ד שצונו לקיים כל מה שקבלנו על נפשונו בדבור משבועה וכו'. והנה נכפל הווי במלוא זו והוא ככל היוצא מפיו יעשה עכ"ל. והרמב"ן כתב עליו הרב כלל כאן שתי מלות שחלוקות בדיניהם וכו'. והיוצא מכל זה שנמנה מלוא אחת לקיים מוצא שפתיך נדרי גבוה וממנה מלוא אחרת לקיים הנדרים והשבועות של בטוי עכ"ל:

ודרוי כלל נאך דברי הרב מעורבים לפי מה שהוא חושב בו שלא הזכיר ענין נדרי הרשות ולפיכך אמר דנמל"ת זכר כי שם כתב הוהירנו מעבור מה שציינו על עצמנו בדבור אע"פ שהוא בלא שבועה וזהו הנדר כמו שאמר אדם שיהיה כן או כשאעשה כן פירות העולם או של מדינה או אסורין עליו או מאכל ידוע כגון יין או גדים כו' הכי הוא חייב לקיים אותו הנדר ויבא האזהרה בעובר על הנדר הזה לא יחל דברו וזה הפירוש לא יעשה דברו חלוק לומר אם חייב על עצמו דבר שיקיים אותו. ובמה' שבועות קונמות עובר עליהן בל"ת משום לא יחל, ובספרי לא יחל מגיד שהוא עובר על כל יחל ועל כל מחמר לומר כשנדר קרבן ולא הקריבו ועברו עליו שלשה רגלים כסדרן הוא חייב משום כל מחמר ומשום כל יחל כי ובשעבר ועשה מה שאמר על עצמו לשמו לוקח עכ"ל, והעמקתי לנו כאן אף שאין מענינו כדי שיתבאר מחובו מה שהעורר הרמב"ן עליו במקום הזה. ועתה אבאר דעת הרב בכל והוא כי בין נדרי גבוה ובין נדרי רשות שניהם כללה אותם כל אחת משני מלות אלו רצוני העשה דמולא שפתיך תשמור והלאו כלל יחל דברו, כי הנה במ"ע כתב כאן לקיים כל מה שקבלנו על נפשו וכו', דודאי כוננו מה היא לכל מה שיקבל האדם עליו לאסור אסר על נפשו בדברי הרשות ומדברת אכ"כ ומפיו וצדקה וקרבת שהן נדרי גבוה. ומבואר יותר מה כתב עוד שמו"ל לקיים כל מה שאדם מחייב על נפשו דאי זה דבר מהדברים וכו', ולא יספק אדם מה הלשון שהוא כולל כל הדברים שחייב אדם את עצמו בהן בין לגבוה בין לנדריו, ובמבואר הגדול פ"א

ממנו הולאחו, כי אנו אומרים מסתמא דרך גמילות חסדים זנו ופרנסו. וכן כתב הרב (הספרדי) [הסרדי] ז"ל בשם תשובת הרי"ף ז"ל.¹³ ויש הוכחה לזה בפרק מי שמת¹⁴ בענין שושבינות, וכן כתב הרמב"ם ז"ל סוף פרק ז' מהלכות זכיה ומתנה¹⁵.

שאלה קסח

טראבלוס.

שאלת ראובן הוא סגי נהור, וארח לחברה עם שמעון. והיו לראובן הסגי נהור קצת מרגליות תפורים בצגדו, ושמעון היה מתחבר עמו בדרך וישן אללו. וכשיקש ראובן המרגליות ולא מצאם הוא חושד כי שמעון גנבם לו, עם היות שמעון רוע מעללים. וכשתבעו ראובן כפר.

מהו הדין בזה.

תשובה ידוע הוא כי הגונב אינו גונב בעדים, ואם באנו לדון על פי עדים בכיוצא בזה חלקה מידת הדין. והרשות נתונה ביד כל דיין בכל דור ודור לגדור גדרים בזה, כמו שנהגו הגאונים ז"ל בדיני קנסות.¹ ואף מדין התלמוד מותר לעשות כן, ומכין ועונשין שלא כדין משום מגדר מילתא², וכל שכן להציל עשוק מיד עושקו ונעלז מיד עולצו. ומצינו בתלמוד שעל ידי אמתלא כפו לאדם אחד עד שהודה בגניבה, בפרק אלו מציאות³ מר זוטרס חסידא אגנבו ליה קסא דכספא מאושפיזיה, חזייה להווא בר בי רב דמשא ידיה ונגב בגלימא דחבריה, אמר האי הוא דלא איכפת ליה אממונא דחבריה, כפתיה ואודי. ובפרק גט פשוט⁴ יש בשני מקומות כפתיה ואודי.

ובכאן נראית אמתלא, שזה העלוב הוא מאור עינים, ובהתחברו עם אחיהו פרץ השם מעשיו⁵, והניחו במקום דויס ואריות ונכנס לעיר, הדין נותן לאיים עליו,

ולגזום לעשות כך וכך אם לא יודה. וכן כתוב בספר החושן בסמין ס"ד⁶ בשם תשובת הרא"ש ז"ל.⁷

וכבר אסרתי אני בבית הסוהר יהודי מכאן, טען עליו אורח נפואי שגנב ממנו⁸, ועל ידי ניכרין דברי אמת⁹ אסרתיו, ולא היה שר ומושל שפטרוהו, ואחר כך נמצאת הגניבה בידו, וקילסוני כל הקהל ישמרם נורם על זריותי בזה¹⁰.

ענין קסט

תנכ.

הנודר לעלות לארץ ישראל אינו עובר בכל תאחר בשלושה רגלים¹, כדאיתא בפרק מרובה², דאמרין התם מי שנדר ליקח לו בית או לישא אשה בארץ ישראל אין מחייבין אותו ליקח מיד, אלא עד שימצא ההגון לו. ואין שלושה רגלים לכל תאחר אלא בגדרי גבוה, אבל בגדרי ביטוי אין זו משום כל תאחר. וכן כתב הרמב"ן ז"ל בספר המצוות³, וחלק על הרמב"ם ז"ל במה שכתב בספר המצוות שיש כל תאחר בגדרי ביטוי⁴.

מכל מקום חייב הוא לקיים נדרו כשימצא שירה הגונה, לקיים מצוות מוצא שפתיך תשמור⁵ וכל היוצא מפיו יעשה⁶. ואם מצא שירה הגונה ומתעצל מלעלות, בכל יום הוא עובר בעשה⁷.

סימן קע

רמי שקיבל עליו בחרס לתת שעה קודם אלו, ועבר הזמן ולא נתן, צריך היתר, כיון שעבר על קבלתו.

אבל מה שאמרת שבתשובת הרמב"ן ז"ל יש שאפילו לא עבר הזמן צריך היתר, אני תמה אם אמרה רבינו ז"ל,

ומכאן הסיק רבינו שלדעת הרמב"ם, המערב נדרי רשות ומצוה במצוה אחת, יהיה כל תאחר בשניהם. 4 משמע בדברי רבינו, שמשני טעמים אינו עובר בכל תאחר: א. כוונת נדרו לא היתה שיעלה מיד, אלא כשתהיה הזדמנות נוחה לכך. ב. בגדרי ביטוי אין כל תאחר, כדעת הרמב"ן (ודלא כדברי הרשב"א והר"ן בגדריים סג, א והרשב"א ברה"ו, ב ועי' בריב"ש סי' תמה). וצ"ע בטעמו השני, מדוע נדר לעלות לא"י אינו נחשב נדר מצוה, ויהיה בו כל תאחר כצדקה. ועי' לעיל ח"א סי' כא עד כמה הפליג רבינו בחשיבות מצות העליה לא"י. וברשב"ש סי' ב אכן כתב שנדר לעלות לא"י הוא נדר מצוה, אמנם בהמשך דבריו שם חילק בין נדר לעלות, שהעליה היא רק הכשר מצוה, לבין נדר לדור בא"י שהוא נדר מצוה. 5 דברים כג, כד. 6 במדבר ל, ג. 7 וע"ע בשו"ת תורת חיים למהרש"ח ח"ג סי' מא.

12 נדכצ"ל, והוא בספר התרומות שער סה ח"ב אות ב. 13 שו"ת הרי"ף סי' קטו. 14 ב"ב קמד, ב. 15 הט"ו. קסח. 1 ראה רמב"ם הל' סנהדרין פ"ה הי"ז, טור חר"מ סו"ס א וסי' ב וסו"ס תכ. 2 יבמות ז, ב. 3 ב"מ כד, א. 4 ב"ב קסז, א. 5 דהיי"ב, כ. לו. 6 עי' בטור חר"מ סי' סא (דף קז, א). 7 כלל סה סי' יג. 8 כ"ה בכתה"י וכצ"ל, בדפוסים: 'ממש'. 9 סוטה ט, ב. 10 ר"י זמורין תלמיד רבנו העתיק את התשובה הזו בתוך תשובה שלו שעוסקת ברשות בית הדין להעניש אדם כדי שיוודה (כת"י לונדון סי' רכה). וע"ע בשו"ת מנחת יצחק ח"ט סי' ט ובשו"ת ציץ אליעזר ח"ט סי' נא. קסט. 1 ר"ה ד, א. 2 ב"ק פ, א. 3 בהשגתו למ"ע צד. עיי"ש שלדעת הרמב"ן נדרי מצוה ונדרי רשות הם שתי מצוות שונות, וכתב שם שאחר ההבדלים ביניהם הוא שבגדרי רשות אין כל תאחר.

תאחר, אם אמר כבר זה עלי בבל יחל ואי נדר להביא קרבן איבא בל תאחר עכ"ל. מדבריו אלו שחילק את הצ' לאווין, ואוקי כל יחל לנדרי איסור וכל תאחר לנדרי מזה כמו קרבן, משמע דנדרי איסור ליכא כל תאחר, וכן כתב המהרי"ט בראשונות סי' קל"א וז"ל: אבל בנדרי הרשות דאין מזה לקיימן, ואדרבה אמרינן הנודר כאלו בנה במה והמקיימו כאלו הקריב עליה קרבן, לא שייך ציה כל תאחר. תדע דבפ"ק דר"ה דרשינן מהאי קרא דכי תדור נדר וכו' כמה מילי דהקדשות וקרבנות מיתורא דקראי, אלמא אין דבר הרשות במשמע הכתוב כו' עיי"ש עכ"ל. אכן עיין לקמן (דף סג.) כתב שם הר"ן דבאומר קונס יין שאני טועם שנה אחת, אע"פ שאותה שנה שנדר בה מעוברת, אין חדש העצור בכלל, שהרי אם לא נהג באיסורא שנה זו משלים לשנה הבאה אע"פ שאסור לו לעשות כן בתחלה דאיכא כל תאחר עכ"ל, נראה מדבריו שם דגם בנדרי איסור איכא כל תאחר, וע' במחנה אפרים הל' שבועות סי' י"ד באמצע התשובה שכתב וז"ל: הגם שמדברי הר"ן פ' קונס נראה דבכל נדרים איכא כל תאחר הדברים תמוהים עכ"ל ובחדושי הריטב"א על ר"ה (דף ו:) ד"ה אמר רבא כו' ראיתי שכ' דבכל נדרים ושבועות איכא לאו דכל תאחר כדאי' פ"ק דנדרים עכ"ל:

וב"ש הר"ן ואי נדר להביא קרבן איכא כל תאחר, אין לפרש כוונתו דרק לאו כל תאחר איכא בנודר להביא קרבן, אבל לא לאו דכל יחל, דזה אינו דמ"ט לא יהיה חל עליו לאו דכל יחל ג"כ. אלא יש לפרש כוונתו דגם לאו כל תאחר איכא בנודר להביא קרבן, משא"כ בנדרי איסור ליכא רק לאו דכל יחל, ולא לאו דכל תאחר וכמ"ש לעיל. ואולי י"ל דהר"ן צפ' קונס משום איסורא דכל תאחר קא מיכוין, דראוי לאדם להזדרז ולקיים בהקדם כל מה שיוכל. וז"ל הרמב"ם צפ"א מהל' ערכין הלכה א', הערכין הם מכלל נדרי הקדש שנאמר איש כי יפליא נדר בערכך כו' לפיכך חייבים עליהם משום לא יחל דברו ומשום לא תאחר לשלמו. וכ"כ בספר המצות שלו וז"ל: בספרי אמרו לא יחל מגיד שעובר על כל יחל ועל כל תאחר, כלומר כשנדר קרבן ולא הקריבו ועבר עליו ג' רגלים כסדרן הוא חייב משום כל יחל

וכל תאחר. והרמב"ן בהשגותיו למ"ע ס"ס ז"ד השיג עליו צמ"ש דאחר ג' רגלים עובר דכל יחל, דלדעתו דכל יחל אינו עובר עד שיהיה באופן שא"א עוד לקיימו. וע' בר"ה (דף ו.) והיה כך חטא ולא בקרבן חטא כד"א כו' אימא ביהאי עון דכל תאחר כו' ובטורי אבן שם, משם יש להביא ראיה לשיטת הרמב"ן. וע' צמ"ש מעין החכמה בסדר א"ת צ"ש ס"ק קט"ז מה שביאר הספרי הנ"ל לכ"א מהשיטות. וע' בתשו' מהרי"ט חלק ג' סי' קכ"ד בסופו שכתב דלא נאמר כל יחל אלא בנדר שאסור החפץ עליו, או בשבועה שאסור נפשו מהחפץ, אבל לא בנדרי נדקה ונדבה דליכא אלא עשה עיי"ש: **ישם** ד"ה הבעל מיפר נדרי אשתו, עיניו נפש ודברים שבינו לבינה וכדאיתא בספרי עכ"ל. הא דמסיים וכדאיתא בספרי תמוה לכאורה דלא ה"ל להביא מספרי הלא גמרא ערוכה היא במכילתין לקמן (דף עט:) דפריך שם נדרי עיניו נפש הוא דמיפר, שבינו לבינה אינו מיפר, והא תניא דין איש לאשתו מלמד שהבעל מיפר נדרים שבינו לבינה, ומשני הלן והלן מיפר מיהו כו'. וגם מ"ש הר"ן בדבור שאח"ז, הבעל מיפר נדרי אשתו דכתיב ואם הפר יפר הוא מיותר לגמרי, ומפסיק ביניהם דד"ה מיפר נדרי בתו וכל זה מקושי הצנה. וזה רבות בשנים שמעתי מהרב הגאון כו' כבקש"ת מו"ה בללאל הכהן זצוק"ל ששני הדבורים הללו בדבור אחד נאמרו, וכז"ל הבעל מיפר נדרי אשתו דכתיב ואם הפר יפר, והנך חיבות נדרי ע"נ ודברים שבינו לבינה וכדאיתא בספרי ז"ל דד"ה מיפר נדרי בתו שם ז"ל נדרי עיניו נפש ודברים שבינו לבינה וכדאיתא בספרי, וכוונתו לאפוקי מדעת הרמב"ם דקוצר דאז מיפר כל נדרי בתו אפילו דברים שאינם ע"נ ולא בינו לבינה, והביאו הר"ן לקמן (דף סח.) סוף ד"ה לומר שהבעל מיפר, ושם סתר הר"ן דעת הרמב"ם מהא דספרי עיי"ש, וזה רמז הר"ן כאן ג"כ בקצרה, והדברים צרורים שהגה"ה נכונה וזקוקת היא ודפת"ת:

ישם ד"ה דברה תורה כלשון ב"א, ואע"ג דאיבא למידרש לא דרשינן בדמוכח כו'. ע' במ"ל הל' דעות פ"ו הלכה ו' שכתב ז"ע לפי מ"ש החוס' צמ"מ (דף לא:) ד"ה דברה תורה כו'

סימן מה

בל תאחר בשבועת ביטוי ונדר איסור

כי תדר נדר לה' אלקיך לא תאחר לשלמו כי דרוש ידרשנו ה' אלקיך מעמך והיה בך חטא וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה' אלקיך נדבה אשר דברת בפך (דברים כ"ג כ"ג - כ"ד).

ובדף ס"ג ע"א לגבי מי שאמר קונם יין עלי שנה אחת ^{דברי הר"ן} כתב הר"ן דאינו אסור בחודש העיבור, ואף אם השנה שבה נדר הוי שנה מעוברת ואסור לו לדחות את קיום נדרו לשנה אחרת משום בל תאחר מ"מ כיון שלא נדר בפירוש על שנה זו אין חודש העיבור בכלל, ומ"מ מבואר בדבריו דיש בל תאחר בנדר איסור, ועיין בשלמי נדרים שנתקשה בסתירה זו והניח בצ"ע.

ונראה בזה בהקדם ביאור דין בל תאחר בנדר איסור ושבועת ביטוי.

הנה נחלקו הראשונים אם יש לאו דבל תאחר בנדר הקדש בלבד וכפשיטה דקרא או אף בנדר איסור ובשבועות ונבאר בזה את הנלענ"ד.

הנה נתקשו האחרונים בדברי הר"ן דלכאורה סתר דבריו בענין זה דמדבריו בנדרים דף ג' ע"א משמע דאין בל תאחר אלא בנדר הקדש בלבד שהרי כתב "ומה נדרים עובר בבל יחל ובל תאחר, אם אמר ככר זה עלי איכא בל יחל ואי נדר להביא קרבן איכא בל תאחר", הרי דאין ב"ת אלא במי שנדר להביא קרבן ולא בככר זה עלי.

א

אסר על נפשו לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה" (נמנע ל' ג').

ובפרשת כי תצא כתיב "כי תדר נדר לה' אלקיך לא תאחר לשלמו כי

הנה שתי פרשיות מצינו בתורה במצוות עשה ול"ת בנדרים.

בפרשת מטות כתיב "איש כי ידור נדר לה' או השבע שבועה לאסור

דרוש ידרשנו ה' אלקיך מעמך והיה בך חטא וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה' אלקיך נדבה אשר דברת בפיוך" (דברים כ"ג - כ"ד).

ונחלקו הרמב"ם והרמב"ן בביאור מקראות אלה.

כתב הרמב"ם בסהמ"צ מ"ע צ"ד "היא שציונו לקיים כל מה שקבלנו על נפשנו במלת **שבועה ונדר וצדקה וקרבן וזולת** זה והוא אמרו יתעלה (מלא כ"ג) מוצא שפתיך תשמור, ואע"פ שכבר חלקו מלות הפסוק ושמו כל מלה ממנו לענין (ר"ס ו' ע"א) אמנם הכונה המגעת מכל מה שזכרתי לך שמצות עשה הוא לקיים כל מה שיבטא האדם מחיוב על עצמו באי זה דבר שיהיה מן הדברים והעובר עליו עבר מצות לא תעשה והנה אבאר זה בזכרי מצות לא תעשה. ולשון ספרי מוצא שפתיך מצות עשה ואתה יודע שאין שום ענין יוצא מדבור מוצא שפתיך לבדו ואמנם הכונה מה שזכרתי לך להבין פשטיה דקרא שצוה לעשות כל מה שהוציא בשפתיו והנה נכפל הצווי במצוה זו והוא אמרו (ר"פ מטות) ככל היוצא מפיו יעשה", הרי דס"ל דשני הציווים "ככל היוצא מפיו יעשה" ו"מוצא שפתיך תשמור" מצוה אחת הן שנכפלה פעמיים, ומצוה זו נוהגת בכל הנדרים כולם בין בנדרי הקדש ובין בנדרי איסור ובשבועות.

והרמב"ם הלך לשיטתו בפ"א מהלכות נדרים ה"ד "מצות עשה של

תורה שיקיים אדם שבועתו או נדרו בין שהיה מנדרי איסור בין שהיה מנדרי הקדש שנאמר מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת ונאמר ככל היוצא מפיו יעשה".

והרמב"ן חלק שם על דברי הרמב"ם וכתב דשתי פרשיות אלה שתי מצוות ושני ענינים הם, בפרשת מטות מדובר בנדרי איסור ומשום נצטוינו בה בלא יחל דברו בלבד, ובה נאמרה מצות עשה ככל היוצא מפיו יעשה, ובפרשת כי תצא עסקינן בנדרי הקדש ומשום נצטוינו בה בבל תאחר, ובה מצות עשה דמוצא שפתיך תשמור.

ובדברי הרמב"ם מצינו שתי דרכים. במגילת אסתר שם כתב דלשיטתו שאני מצות עשה מל"ת ולגבי כל תאחר מודה גם הרמב"ם שאינו נוהג אלא בנדרי הקדש בלבד ולא נחלקו הרמב"ם והרמב"ן אלא במצות העשה בלבד, אך לא כן מבואר בשו"ת התשב"ץ, דבח"ג סימן קס"ט כתב שנחלקו הרמב"ם והרמב"ן אם כל תאחר נוהג בנדרי איסור ולדעת הרמב"ם יש ב"ת גם בנדרי איסור והרמב"ן נחלק עליו, הרי שהבין התשב"ץ דהלאו והעשה בחדא מחתא מחתינן להו ובשניהם דעת הרמב"ם דנוהגים בכל הנדרים והשבועות.

ולכאורה סותר הרמב"ם את דברי עצמו בל"ת קנ"ז שם משמע להדיא דאין כל תאחר אלא בנדרי הקדש בלבד וז"ל "ובספרי אמרו לא יחל דברו מגיד

והנה במה שכתב הרדב"ז בסוף דבריו כמילתא דפשיטא "תדע שהנודר לתת מתנה לעשיר אעפ"י שהוא מצוה לעמוד בדבורו כלום עובר בב"ת תאחר", מה דפשיטא ליה לרדב"ז שפטור פשיטא ליה לריטב"א לחיוב, דכתב בראש השנה דף ו' ע"ב "וכן הדין בצדקה כל היכא דקיימי עניים אפילו לאלתר כל שעה עובר עליו וכן בנשבע סתם לפרוע או לתת לחבירו ולא קבע לו זמן כיון שספק בידו לעשות ולא עשה עובר בכל שעה לאו דלא תאחר דבכל נדרים ושבועות איתיה ואפילו בנדרים איסור כדאיתא בפ"ק דנדרים" הרי שכתב בפשיטות דיש בל תאחר בכל שבועה ונדר ואף בנדר או נשבע ליתן מתנה לעשיר.

ובדברי יחזקאל סימן י"ג שתמה על הריטב"א דלא מצינו בל תאחר אלא בנדרים הקדש בלבד והביא את דברי הרמב"ן בסהמ"צ ואת דברי הרדב"ז, אך

באמת נתבאר דגם בדברי הר"ן והתשב"ץ בדעת הרמב"ם דיש ב"ת אף בנדר איסור. ועיין עוד במחנה אפרים הלכות שבועות סימן י"ד שהביא משו"ת הריב"ש (סימן קנ"ח) דיש בל תאחר במי שנשבע להשיא בתו ותמה עליו דלא מצינו ב"ת אלא בנדר ולא בשבועה, ונעלמו מעיניו דברי הריטב"א והתשב"ץ שלהדיא מבואר בדבריהם דגם בשבועה יש ב"ת.

סוף דבר נתבאר דיש בהלכה זו ג' שיטות בראשונים. א: י"א דאין ב"ת אלא בהני דמסכת ר"ה דהיינו נדרי הקדש וצדקה בלבד, זה דעת הרמב"ן והרדב"ז וכך משמע מדברי הר"ן בריש מכילתן. ב: י"א דגם בכל נדרי מצוה יש ב"ת, כ"כ במהרי"ט אך מ"מ אין ב"ת אלא במצוה ולא בנדרים איסור ושבועות ביטוי. ג: י"א דאף בשבועת ביטוי ונדרים איסור יש ב"ת כ"כ הריטב"א התשב"ץ והר"ן בדף ס"ג ע"א.

דברי ר' יוחנן

ג

בישוב סתירת הר"ן

המהרי"ט דסבר הכי לגבי נדרי מצוה דמ"מ לא הוי בכלל הקדש וצדקה. ונראה דלמדו כן ממה שהוקש נזירות לנדר ולמדו בסוגיין דאף בנזירות יש ב"ת ובכלל נזירות כל נדרי מצוה ונדרים איסור, והדברים מתיישבים ביותר לפי מש"כ הרמב"ם בפ"א ה"א מנזירות

והנה לכאורה צע"ג בשיטת הראשונים דגם בנדרים איסור יש ב"ת, הלא בר"ה דף ו' לא דרשו לרבות אלא הקדש וצדקה ולא זולתם, ובאמת כבר הקשה כן הרמב"ן על הרמב"ם לגבי מצוות העשה שבפרשה זו והדברים קשים שבעתיים לגבי ב"ת, ובאמת צ"ב אף לשיטת

"הנזירות היא נדר מכלל נדרי איסור" הרי דהנזירות מנדרי איסור היא ולא יפלא אפוא שנקטו דכשם שיש בנזירות ב"ת כן נמי בשאר נדרי איסור.

ומה מאוד שמחתי כשראיתי שהדברים מפורשים בדברי הריב"ש בסימן תמ"ה "במה שכתב דבנדרי איסור עובר משום בל תאחר היה אפשר להעמיד דבריו דומיא דנזירות כאוקימתא קמייתא דגמרא (מריס ג' ע"ג) באומר לא אפטר מן העולם עד שאהא נזיר ה"נ באומר שיאסרו תאנים עלי בקונם שלשים יום קודם שאפטר מן העולם ובענין זה **אם אכל אינו בכל יאכל אלא שיש לו להתחיל באיסורו שמא ימות ובכה"ג אפשר דאיכא בל תאחר דלא גרעי נדרי איסור גופייהו מנזירות** דילפינן ליה מנדרי ר"ל נדרי הקדש ומוקמינן ליה בכי האי גונא, ואפשר

לחלק ביניהם" הרי לן שלמד הריב"ש כל נדרי איסור מנזירות, ואף שכתב דיש לחלק ביניהם, ובאמת פשוט לחלק ביניהם, דאף אם הנזירות ביסודה מנדרי איסור היא מ"מ יש בה קרבנות, וברור דהוי גדר מסויים ולא דמיא לשאר נדרי איסור, אך מ"מ חזינן שלמד הריב"ש שאר נדרי איסור מנזירות.

ולפי"ז נראה לישב את דברי הר"ן דמש"כ בדף ג' דיש ב"ת רק בקרבנות היינו לפני שלמדו שם בסוגיא דגם בנזירות יש ב"ת אבל לאחר שלמדו נזירות מנדר לענין ב"ת שוב יש ב"ת אף בכל נדרי איסור וכמ"ש להלכה לקמן בדף ס"ג, ודו"ק בזה.

(ובעיקר גדר הנזירות עיין מש"כ במנחת אשר במדבר סימן ח').

ד

ב"ת בהכנסת אורחים

בשו"ת דבר אברהם ח"ב סימן ב' הביא מה ששמע בשם החפץ חיים דמי שעניינם הם הסמוכים על שלחנו אסור לו להתעכב בסעודת ליל שבת דעובר על ב"ת מיד כיון שיש עני בפניו, והדב"א פקפק בדבריו וכתב דכיון שזה דרכו של עולם שהאורחים נוהגים כמנהג בעל הבית הו"ל כאילו התנה ליתן צדקה עד ל' יום דאינו עובר על ב"ת מיד, עי"ש.

ובאמת נראה דכך גם דעת המשנ"ב והשמועה ששמע ובא בעל דב"א לא היתה מדויקת, דבסימן רע"א סק"א כתב המשנ"ב דאם יש לו אורחים עניים לא ראוי להתעכב דאינו רשאי למנוע מהם סעודתם משום חומרות שלו אך לא רמז שם כלל לאיסור בל תאחר, אך באמת בסימן תרל"ט בשעה"צ ס"ק ס"ו כתב דאם ירדו גשמים בליל א' דחג וי"א דצריך

זוטרא אינו חולק על רב אחא אלא מוסיף עוד היכי תימצי של איחור וכמו שבאיחור תגלחתו עובר בב"ת של איחור פרט מה' נזיר הכא נמי באיחור קרבנותיו עובר בב"ת על איחור פרט מה' נזיר ולא משום הב"ת הכללי של קרבנות ולכך עובר מיד בבל ב"ת דנזיר.

אלא דקשה מאד לפי התוס' מה מקשה הגמ' דתיפוק ליה מב"ת דחטאות ואשמות הרי התם הב"ת בג"ר והכא ילפינן דבקרבנות דנזיר עובר מיד.

ופירש מו"ר הגר"ש זצ"ל בזכרון שמואל סי' נ"ד אות ב' דצ"ל דגם לפי התוס' מר זוטרא פליג ארב אחא וז"ל דעל פרט מה' נזירות אינו עובר על ב"ת ולא משום נזירות עובר באיחור קרבנות הנזיר, אלא משום ההלכה דב"ת דקרבנות עובר, רק משום דמה' נזיר צריך להביא קרבנותיו מיד ביום מלאת שוב מיקרי שזמן הקרבנות להביאם מיד ועובר משום איחור הקרבנות מיד, דהוי כאומר הרי עלי קרבן מיד דכתב הר"ן לעיל שעובר מיד ע"כ, אלא דא"כ צריך להבין סברת הר"ן מאי טעמא ס"ל דבקרבן נזיר עובר בג"ר ומדוע לא הוי כאומר הרי עלי קרבן מיד.

והנה בריש הסוגיא בלא אפטר מהעולם עד שאהא נזיר כתב הר"ן דעובר ב"ת מיד, וברא"ש כתב דעובר אם ישהה יזירותו ג"ר, ובביאור מחלוקתם כתב הגר"ש דפליגי בגדר הדין של ג"ר, האם זה שיעור של הזמן או שיעור של האיחור, דהיינו האם עד ג"ר לא מיקרי איחור כלל אלא הזמן ולאחר ג"ר מיקרי איחור ועובר, או דתמיד צריך להביא מיד וגם בלי ג"ר מיקרי מאחר אלא דאינו עובר אלא בשיעור איחור גדול דג"ר, וכתב דהר"ן סובר דג"ר הוא שיעור בזמן ועד ג"ר לא מיקרי מאחר ובג"ר דמיקרי מאחר עובר וא"כ כשחייב

מיד כבנזיר ומיד באיחור מיקרי מאחר עובר מיד והרא"ש ס"ל דתמיד חייב מיד ומיד מיקרי מאחר וגם כשמאחר אינו עובר עד שיאחר בשיעור דג"ר וא"כ בנזיר הגם שחייב מיד ומיד מיקרי מאחר אפ"ה אינו עובר עד שיאחר בשיעור דג"ר.

ולפ"ז כתב הגר"ש דהרא"ש פליג נמי בהרי עלי קרבן מיד שכתב הר"ן שעובר מיד, לרא"ש דבעינן שיעור איחור דג"ר גם לא יעבור עד ג"ר, ורק לר"ן דס"ל דג"ר הוא שיעור בזמן ואינו מאחר עד שיעברו ג"ר, אבל באומר הרי עלי מיד דמיד מיקרי מאחר עובר מיד.

ולפ"ז כתב הגר"ש עוד דהרא"ש פליג נמי אהאי דינא שכתב הר"ן דבאומר קודם שיעברו ב' שנים אהא נזיר דבכהאי גוונא עובר בג"ר, כתב הגר"ש שזה רק לר"ן לשיטתו דמצד נדרו לא מאחר עד ב' שנים ומצד איחור דהתורה מאחר בג"ר ואז עובר, אבל לרא"ש דבעינן שיעור איחור דג"ר א"כ כאן שמצד נדרו לא מתחיל לאחר רק עד שאיחר ב' שנים וכל מאחר אינו עובר עד שיעבור איחור גדול דג"ר, א"כ הכא נמי יעבור רק בג"ר דאחר הב' שנים, ע"כ, ולכאורה דין זה אליבא דהרא"ש הוא חידוש גדול לומר שאינו עובר ב"ת רק אחר ג"ר שלאחר השתי שנים (דהוא יותר מג"ר שקבעה התורה כסתם קרבן).

→ **והנה** יש לדון בגדר האיסור דבל תאחר אי הוא דין מהלכות קיום הנדר ומהלכות נדרים, נאמר לאו דבל תאחר בקיום הנדרים וכמו שיש כשעובר על הנדר בל יחל יש כשמאחרו ב"ת, או שהוא דין במצות ההבאה שנוצרה מהנדר דהנדר יצר חיוב ומצות הקרבה ואת מצות ההקרבה חייבה התורה לא לאחר, וכן בצדקה נתחייב במצות צדקה ואת מצות

הצדקה מצווה לא לאחר, ובכל תאחר דנזירות הגם שאינו מצות הבאה או נתינה, צריך לומר דכיון שנזירות הוא קיום פרשה בתורה למנות ולנהוג בנזירות וע"י הנדר נתחייב לקיים פרשת נזיר ואת קיום פרשה זו מצווה שלא לאחר (אמנם מפשטיה דקרא דכי תידור נדר לה' לא תאחר לשלמו, משמע שזה דין בנדר, אבל איכא למימר דהוא דין בלשלמו בחיוב הבאה או נתינה שנתחייב ע"י הנדר).

וראיה ברורה לכך מהא דדרשינן מכי דרוש ידרשנו אלו חטאות ואשמות והרי חטאות ואשמות אינן באים מכח נדר אלא חיוב תורה על החוטא להביאם ועובר עליהם בכל תאחר, מוכח שהב"ת אינו דין בקיום נדר אלא בקיום מצות הבאה.

והראונו באבן האזל פרק י"ד מה' מעשה הקרבנות ה' י"ג דחידש לדעת הרמב"ם דאין כל תאחר אלא כנדר אבל בחטאות ואשמות אין כל תאחר (וברייתא בראש השנה פליגא אברייתא דידן) והוא חידוש דין.

והנה בגמ' ראש השנה ו' ע"ב בעי ר' זירא יורש מהו בכל תאחר כי תדור נדר אמר רחמנא והא לא נדר או דלמא ובאת שמה והבאתם שמה והא מיחייב, ע"כ, ובפשוטו צדדי הגמ' היינו אי ב"ת הוא דין בנדר וא"כ יורש דלא הוא נדר אינו בב"ת, או דהוא דין במצות הבאה וכיון שיורש חייב בעולת ראייה של אביו (עיי"ש בתוס') וכן יולדת שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשים עולתה, חייבים נמי בכל תאחר, ופשטה הגמ' שיורש אינו בב"ת מדתני ר' חייא מעמך פרט ליורש וא"כ הוא דין בנדר ויורש הא לא נדר, וצ"ע א"כ איך יש ב"ת בחטאות ואשמות לאדם עצמו הרי אינם באים מכח נדר, אלא דאולי אפשר

להסביר ספק הגמ' לפי כל צד, דאם נומר שב"ת זה דין בנדר מסתפקת הגמ' ביורש, דכיון שלא נדר לא חייב בב"ת, או שכיון שחיוב ההבאה בקרבנות אביו ואביו נדר קרבן זה ועל אביו היה בזה ב"ת דלמא כשחייבה התורה את היורש להביאו חייבה את כל חיובי האב שהיו מכח נדר הגם שהיורש עצמו לא נדר, ועובר בב"ת, וכמו כן צ"ל בחטאות ואשמות דחייב עצמו דאפי' שאינם מכח נדר אפ"ה כיון שבשאר קרבנות הבאות מכח נדר איכא כל תאחר נתרבו גם חטאות ואשמות לחייבם בב"ת ככל שאר קרבנות הגם שאינם מדין נדר ולצד שגדר ב"ת אינו דין בנדר אלא בדין וחיוב ההבאה יש לפרש בעיית הגמ' ביורש דכיון שחייב בהבאה עובר בב"ת או דביורש לא דאינו אלא מכח חיובי קרבן דאביו לא חייבתו תורה רק את עצם הבאת הקרבן ולא בכל תאחר, כיון שחיוב הבאתו אינו מכח נדר וחיוב שחייב את עצמו אלא דהתורה חייבתו משום חיוב אביו עליו ולא חייבתו אלא את עצם ההבאה ולא בב"ת, וזה פושטת הגמ' ממיעוט מיוחד מעמך פרט ליורש.

והנה לקמן ס"ד ע"א באומר קונם יין שאני טועם שנה אחת עיי"ש בר"ן שכתב שחייב לקיים נדרו באותה שנה שנדר ואם מקיים בשנה אחרת איכא איסורא דכל תאחר, עיי"ש, מוכח דס"ל לר"ן דגם בנדר איסור איכא כל תאחר, וכן כתב מפורש הריטב"א בראש השנה על דף ו' ע"ב ד"ה אמר רבא וכו' דבכל נדרים ושבועות איכא כל תאחר כדאיתא פ"ק דנדרים עיי"ש, דהיינו שגם בנדר איסור איכא כל תאחר, ומה שכתב כדאיתא פ"ק דנדרים וסתמא כוונתו שזה כלול במה דילפינן נזירות לבל תאחר מנדר הקדש, וס"ל שבכלל נזירות מונח נמי נדר איסור לבל תאחר, ובשלמי נדרים לעיל דף ג' על דברי

הר"ן שם ד"ה ומה נדרים הביא דהמהרי"ט ח"א סי' קל"א כתב דבנדרי איסור ליכא בל תאחר דבריש ראש השנה ילפינן מקרא כמה מילי בהקדשות דאית בהו בל תאחר ואין נדרי איסור בכלל, וכן הביא בשם המחנה אפרים בהל' שבועות סי' י"ד דליכא בל תאחר בנדרי איסור, וכן דעת הרמב"ן בספר המצות על מצות עשה צ"ד שאין בל תאחר אלא בנדרי הקדש ולא בנדרי הרשות, עיי"ש.

← **ולכאורה יש להסביר מחלוקת בצדדים** שאמרנו לעיל, דהרי בנדרי איסור לא שייך דין הבאה או נתינה, ואינו אלא נדר גרידא וא"כ הר"ן לקמן והריטב"א בראש השנה דס"ל דאיכא בזה בל תאחר בהכרח ס"ל דבל תאחר הוא דין בנדריים ולא בדין הבאה, אבל הרמב"ן והמהרי"ט והמח"א דס"ל דלא שייך בל תאחר בנדרי איסור (עיי' לשון המח"א שם) ורק בנדרי הקדש איכא בל תאחר היינו משום דס"ל דבל תאחר אינו דין בנדר גרידא אלא בדין מצות הבאה ונתינה שמתחייב מהנדר וזה שייך רק בנדרי קרבנות וכדומה המוזכרות בגמ' ולא בנדרי איסור דאינם אלא נדר גרידא.

והנה בנדרי צדקה שיטת הרשב"א לעיל ג: דהא דאמר רבא בראש השנה ו' ע"א דבקימי עניים מחייב לאלתר אינו אלא חיוב נתינה אבל אינו עובר בבל תאחר רק בג"ר, דס"ל להרשב"א דאין בל תאחר אלא בג"ר בין בדברים השייכים למקדש ובין בצדקה או נזירות וכדומה נתנה תורה שיעור לבית דהוא בג"ר, והר"ן שם פליג עליה וס"ל דבדבר השייך למקדש כבקרבנות הבל תאחר הוא בג"ר, אבל דבר שאינו שייך למקדש כבצדקה אינו שייך לרגלים אלא חייב לקיימו מיד כשיש בידו ולכן בקימי עניים עובר מיד ובלא קיימי עניים אינו עובר אפי' בג"ר ולכן

בנזיר ס"ל להר"ן דעובר מיד, ודעת התוס' שם בראש השנה דף ד' ע"א ד"ה צדקות (והובאו שם בר"ן) דבמילי דמקדש עובר בג"ר, ובצדקה דאינו שייך למקדש אי קיימי עניים עובר מיד, ובלא קיימי עניים עובר בג"ר דבג"ר חייב להמציא הצדקה לידי עניים, ושיטת התוס' צריכה ביאור דמ"נ אי ג"ר הוי שיעור במילי דמקדש א"כ מאי טעמא בצדקה כשלא קיימי עניים חייב בג"ר אי שיעור ג"ר שייך גם בצדקה שאינה שייכת למקדש א"כ גם בקיימי עניים לא יעבור אלא בג"ר.

ול'הנז"ל יש לבאר מחלוקתם דהר"ן ס"ל דהדין ב"ת הוא דין בקיום הנדר ומצד הנדר הרי חייב לקיימו מיד ולכן גם עובר בכל נדר בבל תאחר מיד כשיכול לקיימו ובלא קיימי עניים אינו עובר אפי' בג"ר, אלא שבמיד דמקדש כקרבנות שהתורה קבעה זמנם בג"ר א"כ לא מונח בנדר אלא כפי דין הקרבן שנדר וכיון שדינו בג"ר אין הנדר מחייב אלא בג"ר, אבל הרשב"א סובר שהדין ב"ת הוא דין בחיוב הבאה וכיון שהתורה קבעה שיעור של ג"ר לדין הבאה א"כ לא שייך שיעבור ב"ת. קודם ג"ר ולכך ס"ל להרשב"א שלגבי ג"ר לא שייך לחלק בין יכול לקיימו לאין יכול ותמיד עובר בג"ר דהוא זמן ושיעור של החיוב הבאה (או הנתינה) וכמו בקרבנות דהשיעור זמן ג"ר אינו משתנה בין הדר בירושלים לבין הדר במקום רחוק (עיי"ש ברשב"א) כך בצדקה אין הבדל לגבי ב"ת בין קיימי עניים ללא קיימי עניים תמיד עובר בג"ר רק בקיימי עניים חייב מצד הנדר לתת מיד, ואין חיוב הנדר מחייב בבית אלא המצות הבאה והמצות הבאה שיעורה בג"ר. **ובדעת** התוס' י"ל דס"ל דשני הסיבות מחייבות הן החיוב נדר מחייב בבית והן המצות הבאה והנתינה הם סיבה לחייב

לחזור בו בנדר לאחר ל', ומשום דהחיוצ לנהוג חל מיד בשעת נדרו גם בנדר לאחר ל' יום ורק זמן הקיום הוא לאחר ל' יום, וכיון דכבר חל עליו החיוצ אין יכול לחזור בו.

ונראה להוכיח יסוד זה דנדר הוי ענין קבלה לנהוג איסור חפלא משי' הר"ן דהנה לקי' דס"ג ח' כ' הר"ן דר"ה קונס יין דהיכא דאמר קונס יין שאני שותה שנה אחת ולא פ"י איזה שנה אי לא נהג שנה ראשונה בנדר משלים הנדר ומקיימו בשנה שלאחרי' אלא דאסור לעשות כן לכתחילה משום דעובר צבל תאחר, ומצוה מדברי הר"ן דאין כאן שנה מסויימת שחל עלי' הנדר אלא הדבר תלוי בנדר באיזה שנה שירצה, ומיכו' יש עליו חיוצ שיכ"י שנה אחת שיהא זה הנדר ועל חיוצ זה יש עליו צל תאחר מיד, ולכאפי' דבריו תמוהים מאד דל"ע מבו ענין נדרו בנדר שנה אחת סתם, דאי נימא דפירושו הוא שנדר על שנה אחת מימי חייו ולא סיים שנה, וחל חלות איסור חפלא סתמי על אי' מהשנים, אי"כ בפשוטו חל כאן חלות על שנה אחת מימי חייו ורק דהשנה אינה מסויימת וכמקדש אחת משתי אחיות ולא פ"י איזה דחל חלות על אחת משניהם ואין ידוע על מי חל והי"כ חל חלות איסור חפלא על אחד מהשנים ואין ידוע על איזה שנה, אכן אי נימא כן תמוה מאד דברי הר"ן במה שכתב דהוא מותר מאד נדרו לעבור על נדרו בשנה ראשונה ולקיימו בשנה שני' ורק דעובר צבל תאחר, וכרי' צכ"ג ל"ל רק נידון צבל יחל ולא צבל תאחר, ומשום דברי הנדר חל בודאי על איזה שנה ורק דאנו מסופקים באיזה שנה, וממילא דלריק להיות אסור כל ימיו ציין מספק שמא שנה זו היא האסורה ועובר על איסור נדר, וענין צל תאחר ל"ש כאן כלל דברי על אותה שנה שחל עלי' הנדר הרי חל עלי' ואינו מאחר נדרו, ואין חל הנדר על שנה שני' אי"כ הרי זהו מה דנדר ולא איחר נדרו כלל, ואף אם ישתה יין באותה שנה לא יתאחר הנדר רק דעובר צבל יחל, ואין כאן כלל ענין לצל תאחר אלא לספק נדר, ואי נימא דבנדר לשנה אחת לא חל מחמת נדרו כלל איסור על שנה מסויימת עדיין, דלא עשה חלות נדר שאין מצוה על שנה אחת [ואפשר דל"ש לעשות נדר כזה], אי"כ הרי נמלא דבנדרו לא אסר כלל איזה שנה ואי"כ לא חל כאן כלל נדר ומה שייך שיעבור על צל תאחר והרי אין מאחר כלל נדר דאין כאן כלל חלות נדר על איזה זמן שלא לשנות בו ולע"ג.

דהנה יסוד דברי הר"ן דאיכא צל תאחר צכ"ג הוא מהסוגיא בנדרים ד"ג צ' גבי נזיר דאי' שם דבאומר לא אפער מן העולם עד שאהא נזיר עובר צבל תאחר, ובתוס' שם ד"ה מידי דהוי כ' אחד שיעיף נדרו הוא שמקבל עליו לקבל נזירות במשך ימי חייו ובאומר הרי עלי לקבל נזירות לאחר ל' יום, אולם באידך שיעיף

כ' ללא יתכן לפרש דנדרו הוא שיקבל נזירות לאחר זמן ומשום דבאופן שנדר כן אין זה צל יחל נזירות דאין זה נזיר נזירות אלא נדר לקבל נזירות, ואי מאחר נדר כזה הו"ל צל תאחר נדר ולא צל תאחר נזירות, ובגמ' שם אי' דבאומר לא אפער מן העולם הו"ל צל תאחר נזירות עכ"ל, ולכאפי' שיעיף ל"ל דבאומר לא אפער מן העולם הוא נדר עכשיו נזירות לשלשים יום במשך ימי חייו, וגם דברי התוס' תמוהים כמו שתמהנו על הר"ן, דממ"י אי' ביאור נדרו הוא דחל כאן נזירות על איזה זמן שאינו מסוייט אי"כ כל זמן וזמן הרי הוא צספק שמא עכשיו הוא זמן נזירותו ולריק להיות הדין דיהא אסור לשנות יין לעולם מספק, ול"ש כאן צל תאחר דאין כאן איחור הנדר אלא דעל איזה שהוא זמן חל הנזירות וכמקדש אי' מצי' אחיות דחל על אחת משניהם הקידושין ואין אנו יודעים על מי, ואי נימא דלא חל כאן נזירות על זמן שאינו מסוייט דאי אפשר לעשות חלות נזירות כזו, אי"כ אין כאן כלל חלות נזירות ואין כאן כלל נדר נזיר, והיכי משכח"ל צל תאחר נזיר.

ונראה דלת"י זה דהתוס' מוכח דלא כמו שסובר המהר"ט דנדר נזירות עניינו הוא התפסת קדושת נזיר על עצמו דלפי"ז ודאי תמוה כמו שהקשינו דלא או דנדרו הוי חלות על שנה שאינה מצוררת ואין כאן צל תאחר או דלא חל על שנה מסויימת ואין כאן כלל נזירות, ומוכרח דהתוס' סובר דכל ענין נדר נזירות הוא קבלה לנהוג נזירות דהוא מחייב עצמו בניהוג נזירות, ולכן היכא דקובע זמן לנזירותו אי' חל עליו חיוצ ניהוג נזירות בזמן מסוייט, משא"כ באומר לא אפער מן העולם עד שאהא נזיר כזה הוי נדר נזירות דחל עליו חיוצ ניהוג נזירות, ומיכו' אין כאן קביעות זמן מתי זמן חיוצו, והו"ל כמחייב עצמו בקרבן צלא שקובע זמן לחיוצו, והי"כ בנדר נזיר שביארנו לעי' דאי' בירושלמי דהוי באומר הרי עלי בקרבן היכא דאין קובע זמן חל עליו חיוצ נזירות דיש כאן קבלת נזירות, והו"ל ככל הריני נזיר דעלמא ורק דחסר כאן קביעות זמן, [וכמו שאדם יכול לקבל תענית צלא שיקבע יום הי"כ יכול לקבל פרישות נזירות צלא שיקבע זמן], וכיון דהוא מחייב בנזירות אי' מאחר נזירותו עובר צבל תאחר נזירותו דמאחר את חיוצ הנזירות שעליו, וכמו באומר הרי עלי קרבן ואיחר את הבאת הקרבן.

ובמעתה מצוה גם דברי הר"ן דהר"ן יסבור כמו שכתבנו צשי' המחמ"א דצכל הגדרים ענין נדר הוא "דקביל עלי' וחייב לקיים דבורי" והיינו דהוא קבלה לנהוג דין איסור חפלא צחפץ זה, וחל חיוצ על הגברא לנהוג בנדר ומחמת כן חל צחפלא איסור נדר, ורק דצכל נדר כשקובע זמן מקייים הנדר בעצם החלות איסור שחל ולכן ל"ש צזה צל תאחר ואי"כ הוא אסור

צבל יתל לעצור על האיסור, אבל כשאין קובע זמן לגדרו הרי הוא מחוייב צניחוג דין איסור חפלא צחיזה זמן מן הזמנים אבל הזמן לא נקבע עדיין ומש"כ לא חל עדיין איסור חפלא על החפץ, ומעתה שפיר כי ה"ן דאי מאחר את קיום קבלתו שקיבל עליו לנהוג איסור חפלא הרי הוא עוצר צבל מאחר.

אולם צאמת דברי המחנ"ח תמוהים מאד דאין יתכן לומר דענין נדר הוא קבלה לנהוג איסור חפלא [וממילא נאסר החפץ], והרי צנדרים איכא דין דאדם אוסר את החפץ שלו על חצירו ואין יכול לקבל שינהג חצירו איסור חפלא, וצאמת אי ענין נדר הוא דמתפס על החפץ איסור חפלא ח"ש דכיון שהחפץ שלו יכול להתפס על החפץ איסור חפלא על חצירו, אבל אי ענין נדר הוי קבלה לנהוג איסור חפלא הרי ל"ש קבלה כזו רק על עצמו ולא על חצירו.

והנה צכתצי הגר"ח כי צאמת מסבא אי אפשר לעשות איסור חפלא כי אם על עצמו ולא על חצירו דכיון דהאיסור נדר חל על הגבא ל"ש שיאסור כי אם עצמו ולא חצירו כיון דסו"ס האיסור חל על הנאסר, נואף דהוא לא נקט שם דנדר הוי קבלה כי אם איסור חפלא מ"מ נקט דמסבא ל"ש שיחיל איסור חפלא כי אם על עצמו ולא על חצירו, ויעו"ש שחילק בין נדר צהתפס דצא יכול לאסור על חצירו לבין נדר צלא התפס דאין יכול לאסור על חצירו ויעו"ש גם מש"כ צעמא דמילתא], והצא הגר"ח שם צאמת צו דין מחודש הנלמד מקרא צספרי צעא דאי צספרי צעא צריש פרשת מעות על מה דכתיב לאסור אסר על נפשו ככל היוצא מפיו יעשה "אין לי אלא לאסור על עצמו לאסור על אחרים מנין ת"ל כל היוצא מפיו יעשה" [וציאר המפרשים שם דכוונת הדרשא היא דלא קרי יעשה אלא יעשה], וציאר הגר"ח צאמת יש כאן גזיה"כ מחודש דיכול לאסור על אחרים, וצא ציאר הגר"ח את ש"י הרמב"ם המחודש צפ"ה מה"י שצעות ה"ד צצנכסי עצמו יכול לאסור על אחרים שצעות שלא יבנו מנכסיו, וצטור יו"ד סי' רל"ו תמה על הרמב"ם דרק צנדרים דהוי איסור חפלא יכול לאסור על חצירו את החפץ אבל שצעות דהוי איסור גבא ודאי דאין יכול לאסור אלא את עצמו ולא את חצירו, ויישב הגר"ח את דעת הרמב"ם על פי הספרי צעא דדרש"י מקרא דיש דין מחודש דיכול לאסור גם על חצירו וילפי לה מקרא דכל היוצא מפיו והאי קרא הא קאי גם על שצעות הרי מצואר דיכול לאסור גם על חצירו וחצירו נאסר צאיסור שצעות ע"י שצעותו עכ"ד הגר"ח, ולפי"ז מיושב גם המחנ"ח דילפי מגזיה"כ דאף דענין נדר הוי ענין קבלה מ"מ יכול לעשות גם על חצירו נדר מגזיה"כ.

אכן צאמת דברי המחנ"ח עדיין תמוהים עוצא, דצאמת אי נימא דנדר הוי איסור חפלא ורק דמ"מ מסבא אין יכול להחיל חלות איסור חפלא על חצירו כיון שאין האיסור חל אלא צצירוף הגבא וכמש"כ הגר"ח צא שייך לומר דיש גזיה"כ מחודש דיכול להחיל גם על חצירו איסור דכיון דיסוד האיסור נוצע מהדין צחפלא ועל החפלא הוא צעלים חידשה החורה דגם על דיני חצירו יכול להחיל נדר, אבל אי נימא דכל ענין נדר הוא רק קבלה ניחוג איסור חפלא ח"כ הרי צאוסר על חצירו כל החפלא דהנדר הוא קבלה וחיוצ על חצירו שחצירו יהא מחוייב צניחוג איסור חפלא, [ודין החלות איסור חפלא צחפץ חל רק אחר שחל הקבלה והחיוצ על הגבא לנהוג כן], ודאי דלא יתכן שיוכל אדם לקבל על חצירו לעשות כן.

רמא דצצעותה לשי' הרמב"ם יכול לישצע על חצירו ואף שצעותה נמי הוי דין על חצירו וילפי לה מהאי קרא דספרי צעא שם הוי ענין אחר לגמרי, דיעו"ש צכתצי הגר"ח שם שציאר דין צא על פי יסוד מחודש דהוא מדין מושצע מפי אחרים, דהרי מצינו שצעות העדות וצצעות הפקדון דאיכא דין מושצע מפי אחרים, ומש"כ אף דצצעות ציעו"ש לא מצינו דין מושצע מפי אחרים, מ"מ מהאי קרא דהספרי צעא ילפי דעל נכסי עצמו גם שצעות ציעו"ש איכא דין מושצע מפי אחרים והוא יכול להציע על חצירו מדין מושצע מפי אחרים וה"ל כאילו נצצע חצירו [וכמו שצעות העדות] ולכן חצירו עוצר על איסור שצועה, אכן כל צא הוא רק שצעות דיש פרשת מושצע מפי אחרים, אבל צנדרים דליכא פרשת מודר מפי אחרים תמוה עוצא דאין יכול לעשות קבלה על חצירו, ומוכה מזה דענין נדר לא הוי קבלה כי אם איסור חפלא ודלא כהמחנ"ח, ולכן יכול לאסור על חצירו, [ורק דהגר"ח כי דגם צא הוי דין מחודש וצריך לזא קרא דהספרי צעא ואמנם צא שייך דירצא לן קרא דיכול לאסור].

ובדוחק גדול צריך לומר צא דכיון דילפי מקרא דהספרי צעא דיכול לאסור חפצו על חצירו צאיסור נדר ואיסור נדר הא הוי קבלה לדעת המחנ"ח צהכרה דנחודש צהאי קרא דין מחודש דשמתקבל על חפצו שלא יבנה חצירו אף דהוי קבלה על עצמו דל"ש קבלה על חצירו, מ"מ יש דין כזה דיכול לקבל על עצמו שלא יבנה חצירו מחפץ צא, ומכה קבלה צו חל על החפץ איסור חפלא על חצירו, [וצאמת דלשי' הרמב"ם הוצא צר"ן נדרים דף ע"ז א' הרי צעושה נדר על חצירו המודר עוצר צבל יתל ולא המודר ורק דהמודר אסור צאיסור חפלא, וזה מובן עפ"י מה שנתצאר דלהמחנ"ח הקבלה הוי של המודר], ואכן דצא הוי מילתא דתמיה דאין שייך קבלה כזו שחצירו לא יבנה ולכא"ל ל"ש קבלה אלא לענין שהוא לא יבנה את חצירו אבל לא שחצירו לא